

JERZY KOCH

**KSIĄŻKA NIDERLANDZKA
W PRZEKŁADZIE POLSKIM**

KATALOG WYSTAWY
W BIBLIOTECE ZAKŁADU NARODOWEGO
IM. OSSOLIŃSKICH
Wrocław 12 — 28 maja 1993

**HET NEDERLANDSE BOEK
IN POOLSE VERTALING**

CATALOGUS VAN DE TENTOONSTELLING
IN DE BIBLIOTHEEK
VAN HET NATIONALE OSSOLIŃSKI-INSTITUUT
Wrocław 12 — 28 mei 1993

WITRYNA ARTYSTÓW — KŁODZKO 1993

Dedykuję J. J. Oversteegenowi,
wybitnemu holenderskiemu uczonemu i humaniście
Jerzy Koch

Opgedragen aan J. J. Oversteegen,
eminente Nederlandse geleerde en humanist
Jerzy Koch

Jerzy Koch

KSIĄŻKA NIDERLANDZKA W PRZEKŁADZIE POLSKIM

Książka jest niewdzięcznym obiektem ekspozycyjnym. Posiada wprawdzie materialny kształt, niekiedy niezmiernie piękny, lecz o jej istocie decyduje przede wszystkim treść, tej zaś nie sposób ukazać na wystawie. Mimo to istnieją różne możliwości prezentacji, tak jak różne mogą być cele stawiane ekspozycji. Można nadać jej charakter retrospekcji pozytywnej, jeśli dokona się przeglądu dorobku translatorskiego i osiągnięć edytorskich, jeżeli jednak poprzez sposób pokazu dzieł spolszczonych ukazać dotkliwie luki w krajobrazie tłumaczeń, ekspozycja przybierze kształt retrospekcji negatywnej i uwydatni się jej problemowy aspekt.

Nie chciałem położyć akcentu li tylko na niewątpliwe osiągnięcia w prezentowaniu literatury niderlandzkiej czytelnikowi polskiemu, nie było też moim jedynym celem ukazanie niemałych jeszcze braków w pełnym wizerunku piśmiennictwa holenderskiego i flamandzkiego w Polsce. Dlatego wystawa *Książka niderlandzka w przekładzie polskim* nosi raczej autorski, bardziej kreacyjny charakter. W pewnych fragmentach ujawnia ona osiągnięcia i tłumaczy, i wydawców, w innych poprzez odpowiednie zestawienie stara się wskazać na niedostatek przekładów nie tylko z zakresu współczesnej literatury niderlandzkiej, lecz również dzieł należących do klasycznego już kanonu.

Wystawa prezentuje wybrane tłumaczenia z literatury niderlandzkiej opublikowane w XIX i XX wieku. Względem na kwestie organizacyjno-finansowe sprawił, iż zmuszony byłem ograniczyć się do publikacji książkowych i pozostawić poza polem penetracji ciekawe nawet publikacje rozproszone w czasopiśmie.

Przygotowanie ekspozycji zawdzięczamy życzliwości Dyrekcji Biblioteki Ossolineum, która podchwyciła pomysł, oraz Pracownikom zaangażowanym w jej organizację, w szczególności zaś Paniom Alicji Mitce i

Zygfrydzie Polakiewicz. Książki pochodzą ze zbiorów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie oraz prywatnego księgozbioru Jerzego Kocha. Możliwość opublikowania katalogu stworzyła pomoc Ministerstwa Wspólnoty Flamandzkiej w Brukseli (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap) oraz Flamandzko-Holenderskiej Fundacji „Ons Erfdeel vzw”. Fundacja dla Uniwersytetu Wrocławskiego dopomogła w redakcyjnym przygotowaniu książki, zaś Witryna Artystów — oficyna kłódzka zasłużona dla propagowania poezji niderlandzkiej — podjęła się trudu wydania katalogu, udowadniając po raz kolejny, iż małe jest naprawdę piękne.

Zaprezentowane na wystawie polskie przekłady z literatury niderlandzkiej wymagają pewnego przybliżenia historycznego. Poniższy szkic ma zatem ukazać pewne ogólne tendencje rozwojowe.

*

Literatura niderlandzka z jej wspaniałymi wzlotami w okresie Średniowiecza i Złotego Wieku nie znalazła w Polsce żywszego oddźwięku. Zdecydowały o tym zapewne tradycyjne związki literackie z Francją i krajami niemieckiego obszaru kulturowego, które zdominowały polską percepcję literatury zagranicznej. Istotną rolę odegrały też rozpowszechnione w XVIII wieku, a pokutujące i później, ówczesne poglądy na twórczość przekładową. Zgodnie z duchem epoki nie poświęcano większej uwagi swoistościom stylistycznym pojedynczych autorów, lecz większą wagę przywiązywano do cech stylowych rodzajów literackich, kładąc akcent na zawartą w dziele myśl przewodnią. Nie doceniano również odpowiednio odmienności między poszczególnymi indywidualnościami artystycznymi i odrębnymi kulturami narodowymi. Ponadto po XVII wieku literatura w Niderlandach nie prezentowała poziomu wyższego niż przeciętny europejski, tak więc tłumacze nie znający języka niderlandzkiego nie mieli dodatkowych bodźców, by penetrować akurat to piśmiennictwo narodowe.

U progu XIX wieku uwagę zwracają przyswojenia podróźniczej literatury niderlandzkiej. *Zbiór podróży po wszystkich częściach świata przedsięwziętych dla oświecenia i zabawy młodzieży*, opublikowany w 1805 r. przez znanego wrocławskiego wydawcę Wilhelma Bogumiła Korna, zawie-

ra opis *Podróży do Indyów Wschodnich* Willema Bontekoe (1587–1630). Publikację tę oraz wznowienie w *Bibliotece geograficznej* (1808) zaliczyć można do ciekawych wrocławskich poloników i niderlandyków zarazem. Natomiast w 1810 r. wydano w Krakowie *Nieszczęśliwego żeglarsza, czyli skutki niestuchania napomnień ojcowskich*, autobiograficzną relację Wilhelma van der Hoeka (?-?). Najprawdopodobniej niezwykle charakter relacji z podróży Bontekoe czy przypadków van der Hoeka zwrócił uwagę wydawcy i zapewnił zbyt u czytelników. Niestety, właśnie egzotyczna treść książek potwierdza regułę, iż ciekawość literatury niderlandzkiej jako takiej była w Polsce nieznaczną.

Nie wchodząc w szczegółową analizę przyczyn tego stanu, wypada stwierdzić, że brak żywszego zainteresowania specyfiką kultury narodowej miał dla poznania literatury niderlandzkiej w Polsce — i polskiej w Niderlandach — wybitnie negatywne skutki, a przecież istniały sprzyjające warunki do poznania dorobku kultury literackiej. Rzeczpospolitą i Niderlandy łączyły na ogół przyjazne związki historyczne. Dość wcześnie rozwinęły się intensywne kontakty handlowe (np. handel zbożem). Na przestrzeni wieków wielokrotnie miały miejsce obustronne migracje ludności (m.in. koloniści flamandzcy, holenderskie mniejszości religijne, jak menonici, remonstranci oraz bracia polscy). Dochodziło wreszcie do licznych i wieloletnich kontaktów między intelektualistami i uczonymi (Erazm, Grocjusz, J. Dantyszek, J. & H. Łascy, K. Arciszewski, J. A. & Z. Morsztyn i in.): Polacy jeździli na studia do Niderlandów, do Polski przybywali niderlandzcy artyści. Współwystępowały wreszcie paralelne zjawiska w rozwoju szlacheckich ideologii — z jednej strony polskiej ideologii sarmatyzmu, z drugiej humanistycznej archaizacji, jakiej w Niderlandach poddano mit o starożytnym plemieniu Batawów.

Analizując te kontakty, niderlandysta zmuszony jest jednak wywieść wniosek, iż cechował je wysoki stopień niewrażliwości na narodowe aspekty obu kultur. Szkolnictwo zorientowane na starożytność, funkcjonowanie łaciny jako niemal drugiego narodowego języka, zdominowanie kontaktów religijnych przez aktualne polemiki wyznaniowe, podziw dla uniwersalizmu sztuki czy tolerancyjności społeczeństwa, słowem, wszystko to, co na pewnym etapie stosunków stymulowało wzajemne kontakty kulturalne, zaczęło je z czasem ograniczać i przyczyniło się do wywołania w Polsce pewnej

obojętności na specyfikę odróżniającą narodową kulturę niderlandzką od innych kultur europejskich.

Następstwem był brak zainteresowania literaturą niderlandzką w Polsce, brak wewnętrznych impulsów do tłumaczenia literatury pięknej, co w dalszej konsekwencji prowadziło do coraz większej nieznamomości rodzimego piśmiennictwa Niderlandów.

Pewną zmianę jakościową przyniosła dopiero druga połowa XIX stulecia, kiedy w latach pięćdziesiątych pojawiły się liczne przekłady obyczajowych powieści Hendrika Conscience'a (1812–1883); razem ze wznowieniami polskie edycje jego utworów osiągnęły imponującą liczbę 24 druków. Ciekawe, że przekład *Lwa z Flandrii*, powieści historycznej gloryfikującej średniowieczną przeszłość Flandrii i mającej w momencie druku (1838) niemałe znaczenie dla ożywienia ducha narodowego, był najpóźniejszym polskim tłumaczeniem (1915). Fenomen polskiej popularności pisarza przybliży określenie „flamandzki Kraszewski”, jakim go obdarzono. W Polsce odczuto od razu, że w zdominowanej przez kulturę języka francuskiego Belgii Flamandowie przypisywali prozie Conscience'a rolę podobną do roli prozy Kraszewskiego w Polsce pod zaborami, gdzie musiano się przeciwstawiać językowi niemieckiemu czy rosyjskiemu. Książki Conscience'a i Kraszewskiego uczyły lud obcować z literaturą.

Wyraźniejsza fala zainteresowania literaturą niderlandzką zaznaczyła się na przełomie stuleci. W polskim modernizmie wystąpiły tendencje do modyfikacji tradycyjnych kierunków recepcji literatury obcej. Obok zwyczajowego już penetrowania literatury francuskiej, angielskiej czy niemieckiej, tłumacze zwrócili się ku tym piśmiennictwom narodowym, w których odnowa literacka schyłku XIX wieku wywołała stosunkowo największe, najradykałniejsze przemiany artystyczne i obyczajowe, co miało miejsce na ogół w tradycyjnie konserwatywnych kulturach protestanckich. I tak pojawiła się fascynacja wielkimi pisarzami skandynawskimi, na których w Europie zwrócono uwagę dzięki żywiołowej recepcji niemieckiej. Właśnie Niemcy odgrywały podówczas rolę targowiska artystycznych nowości. Polscy publicyści o dość różnych orientacjach, jak choćby A. Nowaczyński lub J. B. Marchlewski, bacznie śledzili nowinki artystyczne niezwłocznie przyswajane w takich centrach sztuki europejskiej jak na przykład Monachium. Ówczesne polskie przekłady z literatury niderlandz-

kiej również w większości przypadków zawdzięczamy zaraźliwemu entuzjazmowi, z jakim przyjmowano ją w obszarze kultury języka niemieckiego.

Piśmiennictwo polskie wzbogaciło się więc na początku XX wieku o wydania takich pisarzy, jak: Multatuli, Louis Couperus, Frederik van Eeden czy Herman Heijermans.

Do dziś poczytny Louis Couperus (1863–1923) przedstawiony został polskiemu czytelnikowi w latach 1903 i 1906 jako autor naturalistycznych w tendencji powieści, ukazujących mroczne misterium determinizmu. Niestety, nie przetłumaczono wówczas żadnego utworu ze słynnego nurtu „powieści haskich”, gdzie w całej pełni objawił się estetyzm tego najwybitniejszego z holenderskich prozaików.

Frederika van Eedena (1860–1932), najwszechstronniejszego z holenderskiej generacji odnowicieli literatury, poznali czytelnicy polscy z jednej tylko książki, ale za to mistrzowskiej — *Małego Janka* (1904). Baśniowa symbolika tej urokliwej paraboli sprawiła, że w 1913 roku przygotowano jej skrócone opracowanie dla dzieci, wznowione jeszcze w 1915 roku.

Dla modernistycznej recepcji Hermana Heijermansa (1864–1924) decydujące były krytyka mieszczaństwa oraz dążość naturalistyczna. Mimo przekładu kilku utworów prozatorskich, Heijermans zasłynął w Polsce głównie jako dramaturg. Najlepsze polskie teatry modernistyczne wystawiały z powodzeniem dziesięć jego sztuk, jakie przed I wojną światową przełożono na język polski. Sześć z nich doczekało się także nobilitującej publikacji książkowej. Szczególnym powodzeniem cieszyła się *Nadzieja* (wyst. 1901) w interesującym tłumaczeniu J. Kasprowicza (1902). W latach 1901–1906 ów naturalistyczny dramat osnuty na tle życia rybaków holenderskich, grywany był np. przez lwowski teatr B. Pawlikowskiego częściej niż *Tkacze* G. Hauptmanna lub *Wróg ludu* H. Ibsena!

Nie mniej frapujący przebieg miała wreszcie recepcja twórczości Multatulego (Euarda Douwes Dekkera, 1882–1887), który w swych pismach łączył romantyczne poświęcenie z realistycznym przedstawieniem stosunków kolonialnych w Indiach Holenderskich oraz wysublimowany artyzm z ideowym zaangażowaniem. Cztery pozycje książkowe, w tym słynną powieść *Maks Havelaar* (1903), przełożyły na język polski w latach 1901–1907 cztery zaangażowane politycznie i społecznie kobiety! Kilka-

dziesiąt przekładów rozproszonych też dobitnie poświadczą wziętość i poczytność autora. Dodatkowe potwierdzenie znajdujemy w entuzjastycznych reakcjach piór tak różnych, jak A. Nowaczyńskiego, J. B. Marchlewskiego czy I. Matuszewskiego. O fascynacjach wielowymiarową twórczością Multatulego świadczą jej reminiscencje w eseistyce S. Brzozowskiego, prozie M. Dąbrowskiej i pamiętnikach J. Korczaka.

Przegląd recepcji w okresie Młodej Polski zakończmy cytatem ze wstępu do *Małego Janka van Eedena*; tłumaczka, F. L. Lubodziecka, tak pisała o literaturze niderlandzkiej:

Dzisiejszy jej język jest w całym znaczeniu tego słowa doskonale wykształcony, bo ci potomkowie starych humanistów odznaczają się bez wyjątku wszyscy niesłychaną dbałością i starannością formy. Sprawia to trudności tłumaczom, wiedzącym z góry, że nie sprostają zadaniu i że nie będą w stanie oddać piękna tego subtelного i wyrzeźbionego stylu a tem samym dać właściwego pojęcia tego, czym jest literatura holenderska najnowszej doby.

Za przedtakt do recepcji w okresie międzywojennym można uznać publikacje w czasopismach popularnych i kobiecych (np. „Bluszcz”, „Dobra Gospodyni”, „Ster”), gdzie w latach 1905–1911 ukazały się utwory autorów takich, jak G. Bosboom-Toussaint (1812–1886) czy C. Goekoop-de Jong van Beek en Donk (1866–1944). Czynie o tym wzmiankę, gdyż zainteresowanie to zaznacza niejako przejście od przelomu wieków do *interbellum*. W okresie modernizmu o doborze utworów decydowały przede wszystkim smak literacki i wizja światopoglądowa, w międzywojniu uwidoczniły się priorytety rynkowe, zaś tłumaczona literatura reprezentowała przede wszystkim nurt popularny.

W latach dwudziestych i trzydziestych nie było prawie roku, aby nie publikowano przekładów z literatury niderlandzkiej, dobór nazwisk był jednak nader skromny. Jeszcze na fali modernistycznego zainteresowania wydawano kolejne powieści Heijermansa; niektóre z nich były wznawiane, jak *Szczury wodne* (1920, 1924, 1925). Poczytnością cieszyły się także powieści współczesnej pisarki Madelon Székely-Lulofs (1899–1958). Psychologiczny realizm przystępnego gatunku oraz indonezyjska egzotyka gwarantowały sukces — *Kulis* doczekał się publikacji odpowiednio w 1937, 1937 i 1938 r.; dwa wydania w roku 1938 miała też powieść *Guma... Guma. Romans z Sumatry*. Szans na wznowienie nie miał jedynie utwór Hermana

de Mana (1898–1946) *Wezbrana fala*, gdyż pojawił się na rynku tuż przed wybuchem wojny w 1939 roku.

Natomiast międzywojenny sukces w pełni odniosła Jo van Ammers-Küller (1884–1966), czego dowodzi 19 wydań jej obyczajowych i historycznych romansów. Przyjechała ona nawet do Polski na zaproszenie PEN-klubu. Godne podkreślenia jest zainteresowanie jej książkami oficyjn w różnych miastach: Warszawie, Lwowie, Krakowie, a po wojnie we Wrocławiu. Najkonsekwentniej jej przystępną twórczość eksploatowały lwowsko-warszawska Książnica-Atlas oraz warszawska Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, która wydawała też książki Székely-Lulofs.

Okres powojenny przyniósł pewną jakościową zmianę, pojawiły się bowiem przekłady z języka oryginału, chociaż i dawniej sporadycznie ukazywały się przekłady sygnowane przez tłumaczy jako dokonane z języka niderlandzkiego. Na karcie tytułowej powieści Conscience'a *Choroba wyobraźni* (1871) czytamy, iż J. Stagraczyński wydał ją z *flamandzkiego*. Podpisujący się inicjałami „J. J.” tłumacz *Przeznaczenia* (1903) Couperusa miał tę powieść tłumaczyć z *holenderskiego*. Podobnie z języka oryginału miałyby być dokonane przekłady H. Leśniewskiego książek Székely-Lulofs (1933), van Ammers-Küller (1937) i de Mana (1939), niekiedy jednak trudno uzyskać potwierdzenie podobnych informacji. W okresie powojennym także sporadycznie zdarzały się przekłady z oryginałów. Różne przyczyny złożyły się na to, iż żaden z autorów tych tłumaczeń nie podjął długofalowych działań na rzecz systematycznej promocji książki niderlandzkiej (wyjątkiem jest jedynie pięć przekładów M. Chelkowskiego).

Brak niderlandystyki w filologicznym krajobrazie Polski mścił się więc w ten sposób na czytelniku, iż był on w rezultacie skazany na przekłady z tzw. drugiej ręki. Nie chodzi tu li tylko o większe prawdopodobieństwo omyłek czy nieścisłości translatorskich. Istotnym czynnikiem ograniczającym odbiór literatury niderlandzkiej był fakt, iż wydawcy polscy zdani zostali na kryteria głównie niemieckich wydawców (sporadycznie także francuskich i angielskich). Lecz nie tylko to ograniczało recepcję literatury niderlandzkiej — dana książka niderlandzka, aby zwrócić na siebie uwagę polskich wydawców i tłumaczy, musiała jeszcze odnieść sukces na specyficznym obcym rynku czytelnicznym.

W praktyce wydawniczej królowały zatem przekłady „z drugiej ręki”. Jednak to w ten właśnie sposób przyswojono polszczyźnie utwory znanych i mniej znanych pisarzy: A. Berkhoffa, A. Blaman, W. Breedvelde, J. Daisne'go, W. Elsschota, A. Frank, F. Germonpreza, M. Gijsena, M. Gilliamsa, J. de Hartoga, H. Heeresmy, A. van Kampena, H. Lampo, I. Michielsa, H. Mulischa, M. Rosseels, W. Ruyslincka, A. van Schendla, H. Teirlincka, F. Timmermansa, J. Vandeloo, J. van Velde, S. Vestdijka, Th. de Vriesa oraz G. Walschapa.

Wielu z tych przekładów dokonali tłumacze o znacznym dorobku translatorskim (np. tłumacze literatury niemieckojęzycznej, m.in. Maria Kurecka, Sławomir Błaut, Krystyna Szyszkowska). Szczególnie w latach siedemdziesiątych, kiedy w oficjalnej polityce kulturalnej nastąpiło pewne otwarcie na Zachód, częściej zaczęły pojawiać się nazwiska współczesnych pisarzy holenderskich i flamandzkich.

Rozwój niderlandystyki, zapoczątkowany we Wrocławiu w latach sześćdziesiątych i w Warszawie w latach siedemdziesiątych, doprowadził do powstania grupy tłumaczy, którzy sprawili, iż w latach osiemdziesiątych niemal żaden z liczących się wydawców nie považował się zlecić już tłumaczenia literackiej książki niderlandzkiej z innego przekładu. W doborze nazwisk i tytułów wyraźnie dostrzec można też niderlandystyczne wykształcenie większości tłumaczy. Ta profesjonalizacja uwidacznia się w komplementarnych tendencjach do wprowadzania w obieg nowych nazwisk i jednocześnie do uzupełniania istniejącego już całościowego wizerunku literatury niderlandzkiej wraz z jej klasycznym kanonem prozatorskim czy poetyckim.

Z grupy aktywnych w ostatnich latach translatorów wymienić należy A. Dąbrówkę (Lucebert, R. Kopland, Nescio, P. van Ostaijen, P. Snoek, F. Timmermans, J. W. van de Wetering, J. Wolkers), E. Jarosińską (M. Gijzen), Z. Klimaszewską (L. P. Boon, H. Claus, M. Emants, J. Oberski, M. Rosseels), J. Kocha (J. Bernlef, H. Claus, H. de Coninck, J. Degenaar, G. van Hoof, M. Van hee, G. Kouwenaar, Lucebert, P. Rodenko, W. M. Roggeman, H. Rouweleer, F. Timmermans, K. Verleyen, J. de Zanger), M. Piotrowską (E. Claes), R. Pyciaka (L. P. Boon, H. Mulisch, J. Terlouw, G. Walschap), R. Turczyńska (E. C. Bertin, R. van Gulik, D. de Vries), A. Wojtasia (L. P. Boon, M. Gijzen, M. 't Hart, H. Mulisch, H. Raes, J. Wolkers).

Przede wszystkim dzięki staraniom tych tłumaczy, wspólnie i indywidualnie podejmowanym akcjom przekonywania wydawców i redaktorów czasopiśmiennictwa, stan przekładów jest obecnie znacznie bardziej zadowalający niż jeszcze piętnaście lat temu.

Polskie przekłady względnie dobrze oddają specyfikę twórczości takich pisarzy, jak np. L. P. Boon, W. Elsschot, M. Gijzen, H. Mulisch, F. Timmermans, S. Vestdijk, Th. de Vries, J. Wolkers. Nieco gorzej, pojedynczymi tłumaczeniami, reprezentowana jest twórczość H. Clausa, L. Couperusa, J. Daisnego, F. van Eedena, H. Lampo. Oczywiście, to tylko kilka przykładowo dobranych nazwisk. Zwraca uwagę stosunkowo niewielki udział literatury dla dzieci i młodzieży (J. Elsendoorn, R. Poortvliet & W. Huygen, A. Rutgers van der Loeff, J. Terlouw, K. Verleyen i J. de Zanger). Nadal występują też luki w obrazie klasycznej i współczesnej literatury niderlandzkiej. Choć twórczość eseistyczna nie należy do beletrystyki, wspomnijmy o braku przekładów esejów historyczno-kulturowych M. ter Braaka czy P. Rodenki oraz wielu ciekawych tekstów J. Huizingi. Uderza fakt istnienia „wielkich nieobecnych” z literatury współczesnej, np. M. Dermout, W. F. Hermansa, G. Revego, J. Brouwersa oraz z literatury dawniejszej, m.in. F. Bordewijka, E. du Perrona, S. Streuvelsa. Odrębną sprawą jest dostępność tłumaczeń wydanych przed laty, wiele z nich powinno zostać wznowionych. Istnieje jednocześnie konieczność nie tylko wprowadzania nowych nazwisk, lecz także potrzeba dokonywania nowych przekładów książek już niegdyś przetłumaczonych. Przykładem może być znajdująca się aktualnie w druku powieść Multatulego *Maks Havelaar* (1860), która w przekładzie i krytycznoliterackim opracowaniu J. Kocha ukaże się w serii Biblioteki Narodowej Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Ta prestiżowa seria ma tradycję prezentowania czytelnikowi polskiemu arcydzieł literatury polskiej i światowej od 1919 r. i miejmy nadzieję, iż po *Maksie Havelaarze* będą się tam ukazywać kolejne książki niderlandzkie.

Listę nazwisk proponowanych do przyswojenia polskiemu czytelnikowi można, rzecz jasna, dalej uzupełniać. Ważne jest, aby brać pod uwagę swoistość literatury polskiej, aktualny stan rynku i oczekiwania czytelnicze, bowiem kanon literacki w Niderlandach nie musi odpowiadać tradycyjnemu kanonowi polskiemu. Dlatego nie zawsze pisarze o dużym

znaczeniu dla rozwoju literatury niderlandzkiej, np. ci, którzy przyswajają jej osiągnięcia literatury europejskiej, znajdą w Polsce czytelnika. Często książki twórców mniej dostrzeganych i docenianych w Holandii i Flandrii zdobywają za granicą dużą popularność. Literatura niderlandzka dysponuje jednak niewątpliwie oryginalnymi zjawiskami artystycznymi, które mogą się stać w Polsce wydarzeniem literackim.

Kwestia aktualnej analizy rynku leży poza obszarem naszego zainteresowania. Z kronikarskiego obowiązku wypada jednak stwierdzić, że na początku lat dziewięćdziesiątych sytuacja uległa gwałtownym i radykalnym zmianom i rynek wydawniczy, tracąc poprzedni stan stabilizacji, nie uzyskał jeszcze nowej równowagi. Zmiany te ilustruje np. wstrzymanie druku kilku gotowych już przekładów (m.in. powieści H. Clausa, J. Bernlefa czy J. Brouwersa). Znikanie dużych domów wydawniczych, państwowych i spółdzielczych, i pojawianie się małych oficyn, nierzadko nastawionych na szybki zysk poprzez eksploatację trywialnej literatury z kręgu anglosaskiego, nie sprzyja długofalowym planom propagowania dobrej literatury z mniejszych obszarów językowych.

Retrospekcja, jaką daje wystawa *Książka niderlandzka w przekładzie polskim*, pozwala nie tylko podsumować osiągnięcia w dziedzinie edytorstwa przekładu niderlandzkiego, lecz wysnuć zarazem szereg wniosków co do przyszłych kierunków i form propagowania kultury literackiej Niderlandów. Mimo kilku sformułowanych powyżej sugestii, wyciągnięcie owych konkluzji pozostawiam tłumaczom, studentom filologii niderlandzkiej i wydawcom.

Jerzy Koch

HET NEDERLANDSE BOEK IN POOLSE VERTALING

Het boek is een ondankbaar voorwerp om tentoongesteld te worden. Het heeft weliswaar een materiële vorm maar in wezen bestaat het dankzij en vanwege het inhoudelijke, dat op zijn beurt moeilijk te exposeren valt. En toch zijn er allerlei goede redenen en manieren om een tentoonstelling zoals deze op te zetten. Ingericht als een klassieke retrospectieve expositie kan deze een positief karakter hebben, als men een overzicht van de verworvenheden van de vertalers en editoriale successen wil geven. Als men daarentegen, door de wijze waarop men de vertalingen presenteert, nijpende gebreken in het beeld van bepaalde literatuur laat zien, dan neemt de tentoonstelling de vorm van een negatieve retrospectie aan en op die manier kan ook een probleemstelling geponeerd worden.

Ik zou niet zozeer het accent willen leggen op de onbetwistbare prestaties die men in het propageren van de Nederlandse literatuur in Polen heeft geboekt. Het is evenmin mijn bedoeling om alleen te laten zien in hoeverre het beeld dat de Poolse lezer zich van de Noord- en Zuidnederlandse literatuur kan vormen, nog onvolkomen is. De tentoonstelling *Het Nederlandse boek in Poolse vertaling* heeft eerder een persoonlijk en creatief karakter. In bepaalde fragmenten wordt de klemtoon op de prestaties van de uitgevers en vertalers gelegd, in andere probeer ik door een adequate samenstelling te laten zien waar het gemis van de vertalingen van de hedendaagse en klassieke Nederlandse literatuur zich doet voelen.

De tentoonstelling presenteert geselecteerde vertalingen uit de Noord- en Zuidnederlandse letterkunde die in de negentiende en twintigste eeuw in het Pools werden gepubliceerd. Rekening houdend met enige organisatorische en financiële problemen moest ik mijn expositie beperken tot publicaties van boeken en een interessant gebied van de in periodieken verspreide vertalingen buiten beschouwing laten.

De mogelijkheid om de tentoonstelling te organiseren danken we aan de welwillendheid van de Directie van de Ossolineum-bibliotheek, die enthousiast op het idee van zo'n expositie is ingegaan en aan het engagement van het personeel, met name Alicja Mitka en Zygryda Polakiewicz, die bij de voorbereidingen hielpen. De tentoongestelde boeken komen uit de verzameling van de Bibliotheek van het Nationale Ossolinski-Instituut in Wrocław, Nationale Bibliotheek in Warschau, Jagiello-nen-Bibliotheek in Krakau en het boekenbezit van Jerzy Koch. De publicatie van de catalogus was mogelijk dankzij de steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, waarvan ambtenaren snel en positief op de aanvraag hebben gereageerd. Mijn dank gaat ook uit naar de Vlaams-Nederlandse Stichting „Ons Erfdeel vzw” voor haar ondersteuning. Het redactionele werk is door de Poolse Stichting Universiteit van Wrocław gedaan en „Witryna Artystów” — een bibliotheek uitgeverij uit Kłodzko die grote verdiensten heeft in het publiceren en propageren van de Nederlandse dichtkunst — stond in voor de druk en heeft voor de zoveelste keer bewezen dat *small beautiful is*.

Tentoongestelde vertalingen uit de Nederlandse literatuur hebben een historische benadering nodig. Mijn schets wil slechts bepaalde algemene tendensen tonen.

*

De Nederlandse literatuur uit de periode van de Middeleeuwen tot en met de Gouden Eeuw heeft in Polen nauwelijks weerklank gevonden. In dit opzicht waren de traditionele connecties met Frankrijk en de landen van het Duitse cultuurgebied, die de Poolse perceptie van de buitenlandse literatuur domineerden, doorslaggevend. Daarnaast speelden de sinds de achttiende eeuw verspreide en ook later nog van kracht zijnde inzichten inzake de vertaalkunst een belangrijke rol. Men heeft geen speciale aandacht aan de stilistische bijzonderheden van bepaalde auteurs geschonken; van groter gewicht achtte men stilistische kenmerken van de literaire genres met daarbij nog het hoofdaccent op de „inhoud”. Men waardeerde de verschillen tussen bepaalde kunstenaarspersoonlijkheden en aparte nationale culturen niet voldoende. Daarbij kwam nog dat de Nederlandse literatuur na de zeventiende eeuw de Europese middelmaat niet overtrof. Vertalers die de

Nederlandse taal niet machtig waren, werden als gevolg daarvan niet extra gestimuleerd om die nationale letterkunde tot het onderwerp van een nadere analyse te maken.

Aan het begin van de negentiende eeuw vallen opmerkelijke vertalingen van de Nederlandse reisliteratuur op. In een bundel teksten onder de titel *Verzameling van reizen in alle werelddelen ondernomen tot verlichting en vermaak van de jeugd (Zbiór podróży po wszystkich częściach świata przedsięwziętych dla oświecenia i zabawy młodzieży)*, gepubliceerd in 1805 door Wilhelm Gottlieb Korn, een bekende uitgever in Wrocław/Breslau, treffen we een beschrijving van *De Oost-Indische Ryse (Podróż do Indyów Wschodnich)* van Willem Ijsbrantsz. Bontekoe (1587–1630) aan. Deze publicatie en haar herdruk in de *Geografische Bibliotheek (Biblioteka geograficzna, 1808)* kunnen zowel tot de interessante polonica als neerlandica in Wrocław/Breslau gerekend worden. In Krakau publiceerde men in 1810 *De ongelukkige zeiler ofwel de gevolgen van geen gehoor geven aan de vaderlijke vermaningen (Nieszczęśliwy żeglarz czyli skutki niesłuchania napomnień ojcowskich)*, een autobiografisch relaas van een zekere Wilhelm (Willem?) van der Hoek (?-?). Vermoedelijk trokken het uitheemse karakter van Bontekoe's reisverslag en de exotische lotgevallen van Van der Hoek de aandacht van de uitgevers en verzekerden zo de afzet bij het publiek. Maar die publicaties bleven een exotische uitzondering, wat de regel bevestigt dat de belangstelling voor de Nederlandse literatuur op zich gering was.

Ook al ga ik de oorzaken daarvan nu niet nader analyseren, toch moet geconstateerd worden dat het ontbreken van een levendige belangstelling voor het specifieke van de nationale cultuur uiterst negatieve gevolgen voor de kennismaking met de Nederlandse c.q. Poolse literatuur heeft gehad. Er waren nochtans gunstige omstandigheden om de literaire culturen in beide landen beter te leren kennen. Polen en de Lage Landen onderhielden in de loop der eeuwen vriendschappelijke relaties. Tamelijk vroeg ontwikkelden zich intensieve handelscontacten (bijvoorbeeld in de graanhandel). Enkele malen kwam het tot migraties in beide richtingen (kolonisten uit Vlaanderen, religieuze minderheden zoals mennonieten en remonstranten uit Holland en „Poolse Broeders” uit Polen). Enkele decennia lang onderhielden Poolse en Nederlandse intellectuelen en geleerden onderlinge contacten

(Erasmus, H. de Groot, J. Dantyszek, J. & H. Laski, K. Arciszewski, J. A. & Z. Morsztyn e.a.). Polen reisden naar de Lage Landen om er te studeren en Nederlandse kunstenaars kwamen op hun beurt naar Polen. Tenslotte waren er parallele verschijnselen in de ontwikkeling van de adellijke ideologieën, aangezien de edellieden aan beide kanten ontvankelijk voor een humanistische archaïsering waren. Zoals de Sarmaten in het zeventiende-eeuwse Polen vertolkten ook de mythologische benamingen *Batavi* en *Belgae* in de Nederlanden de ideale droom over de oudheid van hun stam.

Bij de analyse van deze betrekkingen is een neerlandicus genoodzaakt te concluderen dat ze in hoge mate door de wederzijdse onverschilligheid ten opzichte van de nationale aspecten van de literaire cultuur gekenmerkt werden. De op de Oudheid georiënteerde school, de sterke positie van het Latijn als een bijna tweede nationale taal, de typische blokkade van de religieuze relaties door permanente godsdienstige polemieken en een sterke bewondering voor het universalisme van de kunst of verdraagzaamheid van de maatschappij — kortom alles wat aanvankelijk onderlinge culturele contacten stimuleerde, begon ze gaandeweg te beperken. Dat droeg bij tot een onverschilligheid voor het specifieke van de Nederlandse cultuur ten opzichte van andere Europese culturen.

Een gevolg daarvan was het gebrek aan belangstelling voor de Nederlandse cultuur; er waren geen impulsen om de schone letteren te vertalen, hetgeen tot een grotere ignorantie omtrent de nationale literatuur van de Lage Landen leidde.

Een zekere verandering in de kwaliteit van de Poolse receptie kwam pas in de tweede helft van de negentiende eeuw tot stand, toen er verschillende zederomans en historische verhalen van Hendrik Conscience (1812–1883) op de markt kwamen; samen met de herdrukken hebben de Poolse edities van Conscience het imponerende aantal van 24 titels bereikt. Opmerkelijk genoeg verscheen zijn beroemdste boek, *De Leeuw van Vlaanderen* (*Lew z Flandrii*, 1915), een historische roman die het Vlaamse verleden verheerlijkte en na zijn publicatie in 1838 een niet onaanzienlijke rol in het opwekken van het nationale bewustzijn heeft gespeeld, als de laatste Poolse Conscience-vertaling.

Het Poolse succes van deze schrijver verklaart tot op zekere hoogte de bijnaam „Vlaamse Kraszewski”, die Conscience kreeg. De Polen, die

zelf door het Russisch en het Duits bedreigd werden en tegen die talen van de bezetters vochten, begrepen snel dat de Vlamingen, die zich tegen de dominerende Franstalige cultuur keerden, een speciale rol aan het schrijverschap van Conscience toeschreven. De romans van Conscience en Kraszewski leerden het gewone volk lezen en met literatuur omgaan.

Een duidelijke golf van vertalingen tekende zich rond de eeuwwisseling af. Binnen het Poolse modernisme trad een tendens op om de traditionele richtingen van de receptie van de buitenlandse literatuur te modificeren. Naast het gebruikelijke speuren binnen de Franse, Engelse of Duitse literatuur wendden de Poolse vertalers zich tot de nationale literatuur in die landen waar de literaire vernieuwing de grootste en relatief radicaalste zedelijke en artistieke veranderingen heeft gebracht, dus in de traditioneel conservatieve protestantse culturen. Op die manier ontstond de fascinatie voor de grote Scandinavische schrijvers, die in de belangstelling kwamen dankzij de spontane en intense receptie in Duitsland. Juist in die tijd speelde Duitsland de rol van de „vanity fair” van de nieuwste artistieke snufjes. Poolse publicisten van verschillende ideologische allures, zoals de conservatieve A. Nowaczynski of de marxistische J. B. Marchlewski, volgden met aandacht alle nieuwigheden, die opdoken in kunstcentra als bijvoorbeeld München. De toenmalige Poolse vertalingen van Nederlandse auteurs danken wij ook aan het aanstekelijke enthousiasme waarmee men ze in het Duitse cultuurgebied ontving.

De Poolse literatuur werd in het begin van de twintigste eeuw rijk aan vertalingen van schrijvers als Multatuli, Louis Couperus, Frederik van Eeden of Herman Heijermans.

De tot op de dag van vandaag in Nederland veelgelezen Louis Couperus (1863–1923) werd in 1903 en 1906 aan de Poolse lezer voorgesteld. Dit gebeurde door de publicatie van twee romans met een naturalistische strekking, waarin de auteur het donkere mysterie van het deterministische noodlot liet spelen. Ongelukkigerwijs heeft men toen niet een van de zogeheten „Haagse romans” vertaald, waarin het estheticisme van deze uitstekende Hollandse prozaïst in volle pracht te bewonderen is.

Het Poolse publiek leerde Fredrik van Eeden (1860–1932), een van de veelzijdigste van de generatie van Hollandse vernieuwers, kennen via een enkel boek — maar tevens een meesterwerk — nl. *De kleine Johannes* (Ma-

ly Janek, 1904). De sprookjesachtige sfeer en symboliek droegen ertoe bij dat men deze bekoorlijke parabel in 1913 tot een kinderversie omgewerkt heeft en in 1915 herdrukte.

Voor de modernistische receptie van Herman Heijermans (1864–1924) waren zijn kritiek op de burgermoraal en zijn naturalistische strekking doorslaggevend. Ondanks het feit dat er enkele romans van hem vertaald werden, is Heijermans in Polen beroemd geworden als dramaturg. De beste modernistische theaters in Polen voerden tien van zijn toneelstukken met succes op. Zes daarvan werden in boekvorm gepubliceerd – een duidelijke blijk van erkenning. Een bijzondere bekendheid verwierf *Op hoop van zegen* (*Nadzieja*). Dit toneelstuk, in een interessante vertaling van de bekende Poolse dichter J. Kasproicz, werd reeds in 1901 in Polen opgevoerd en in 1902 gepubliceerd. Zo heeft men dit naturalistisch toneelstuk in het Stadstheater in Lwów in de jaren 1901–1906 vaker gespeeld dan *Die Weber* van G. Hauptmann en *En folkefiende* van H. Ibsen!

Niet minder frappant is de Poolse ontvangst van Multatuli (1820–1887), die in zijn schrijverschap een romantische zelfopoffering met een realistische afbeelding verenigde en een gesublimeerde kunstopvatting met een ideëel engagement verbond. Vier van zijn boeken, die in het begin van de twintigste eeuw in Polen werden gepubliceerd, werden door vier politiek en sociaal geëngageerde vrouwen vertaald. Enkele tientallen vertalingen in periodieken getuigen ook van zijn Poolse vermaardheid. Een bijkomend bewijs vinden we in enthousiaste reacties van diverse auteurs als A. Nowaczyński, J. B. Marchlewski of I. Matuszewski. Remiscenties in de essayistiek van S. Brzozowski, in proza van M. Dabrowska en dagboeken van J. Korczak getuigen eveneens van de fascinatie voor het veelzijdige schrijverschap van Multatuli.

Dit overzicht van de receptie in de periode rond de eeuwwisseling wil ik beëindigen met een citaat uit het voorwoord tot de Poolse uitgave van *De kleine Johannes*. De vertaalster F. L. Lubodziecka schreef als volgt over de Nederlandse literatuur:

De hedendaagse taal van die literatuur is in de ware betekenis van dat woord volmaakt ontwikkeld, want deze erfgenamen van de oude humanisten blinken in ongehoorde zorgvuldigheid en nauwkeurigheid van de vorm uit. Dat legt de vertalers moeilijkheden in de weg, omdat ze zich gesteld zien voor

een onvervulbare taak en er bewust van zijn dat ze de schoonheid van deze subtiële en beeldhouwde stijl niet kunnen weergeven en daardoor geen adequaat idee geven over wat de Hollandse literatuur van de laatste tijd is.

Als een aanloop tot de receptie tussen de twee wereldoorlogen dienen enkele publicaties in populaire vrouwenbladen beschouwd te worden (bijvoorbeeld „Klimop”, „Goede Huisvrouw”, „Stuur” – „Bluszcz”, „Dobra Gospodyni” en „Ster”). Daar verschenen in de jaren 1905–1911 werken van schrijfsters als G. Bosboom–Toussaint (1812–1886) of C. Goekoop–de Jong van Beek en Donk (1866–1944). Ik vermeld dit omdat deze belangstelling de overgang van de eeuwwisseling naar de interbellum–periode markeert. In de tijd van het modernisme besliste men voornamelijk op grond van literaire en levensbeschouwelijke overwegingen over de te vertalen werken, na de Eerste Wereldoorlog golden de marktprioriteiten meer en de vertaalde werken behoorden eerder tot de populaire genres.

In de jaren twintig en dertig kwamen bijna ieder jaar Nederlandse boeken op de Poolse markt, maar de keuze van de namen was zeer bescheiden. In het verlengde van de modernistische belangstelling vertaalde men nog enkele romans van Heijermans; sommige beleefden zelfs herdrukken, zoals *Szczury wodne* (*De roode filibustier*); dit boek werd in 1920, 1924 en 1925 gepubliceerd. Populariteit genoten ook romans van Madelon Székely–Lulofs (1899–1958). Haar psychologisch realisme van een toegankelijke soort en de Indonesische exotiek stonden garant voor een succes — *Kulis* (*Koelie*) is in 1937, 1937 en 1938 gedrukt; de roman *Guma... Guma. Romans z Sumatry* (*Rubber. Roman uit Deli*) kende ook twee uitgaven (in 1933 en 1938). Geen kans op een herdruk had daarentegen het werk van Herman de Man (1898–1946) *Wezbrana fala* (*Het wassende water*) dat pas in 1939, kort voor de Tweede Wereldoorlog, op de markt kwam.

Het echte succes in die tijd kende echter Jo van Ammers–Küller (1884–1966), want van haar verschenen maar liefst negentien zedenromans en historische verhalen. Om er echt van te kunnen profiteren ging ze in op de uitnodiging van de PEN-club en kwam zelf naar Polen. Hier dient onderstreept te worden dat de belangstelling voor haar vermaakproza bij uitgeverij in verschillende steden opkwam: in Warschau, Lwów, Krakau en — na de oorlog — in Wrocław. Het meest consequent werd haar toegankelijke schrijverschap door de Książnica-Atlas en Powszechna Spółka Wydaw-

nicza „Płomien” geëxploiteerd; laatstgenoemde gaf overigens tevens de boeken van Lulofs uit.

In de periode na 1945 ziet men kwalitatieve veranderingen. Er werd namelijk vanuit het origineel vertaald. Het was echter wél zo dat er reeds vroeger vertalingen voorkwamen die als vertalingen uit het origineel voorgesteld werden, hoewel dit sporadisch gebeurde. Op de titelpagina van *Consciences roman* uit 1871, *Choroba wyobrazni (De ziekte der verbeelding)*, lezen we dat J. Stagracyński hem vanuit „het Vlaams” heeft uitgegeven. De vertaler van Couperus' *Przeznaczenie (Noodlot)* die zich achter de initialen „J. J.” verborg, zou dit boek in 1903 vanuit „het Hollands” vertaald hebben. Uit de originele taal zouden ook Lesniewski's vertalingen van Lulofs (1933), Van Ammers-Küller (1937) en De Man (1939) uitgegeven worden. Toch is het moeilijk om al die gegevens te staven. Na de Tweede Wereldoorlog ontstonden ook af en toe vertalingen uit het Nederlands, maar — om verscheidene redenen — startte geen van de auteurs van deze vertalingen met een langlopend project om de aandacht voor het Nederlandse boek systematisch te bevorderen (misschien met uitzondering van vijf vertalingen van M. Chelkowski).

Wegens de afwezigheid van de Neerlandistiek in het filologische landschap van Polen was het publiek op de zogeheten „tweedehands”-vertalingen aangewezen. Ik bedoel hier niet alleen een daardoor grotere kans op translatorische tekortkomingen en onnauwkeurigheden. Relevanter is een ander element, namelijk dat de Poolse uitgevers uit een beperkt aanbod van buitenlandse vertalingen konden kiezen en hun beslissingen namen op grond van de criteria en normen die de Duitse (soms Franse of Engelse) uitgevers hanteerden. Er komt echter nog iets bij. Om de aandacht van de Poolse uitgevers en vertalers op zich te vestigen, moest een bepaalde titel eerst succes boeken op een vreemde markt met haar eigen specifieke normen en waarden.

In de praktijk was dus het leeuwedeel van de vertalingen „tweedehands”. Toch heeft men juist op die manier de werken van bekende en minder bekende auteurs „verpoolst”: A. Berkhoff, A. Blaman, W. Breedveld, J. Daisne, W. Elsschot, A. Frank, F. Germonprez, M. Gijsen, M. Gilliams, J. de Hartog, H. Heeresma, A. van Kampen, H. Lampo, I. Michiels, H. Mulisch, M. Rosseels, W. Ruyslinck, A. van Schendel, H. Teirlinck,

F. Timmermans, J. Vandeloos, J. van Velde, S. Vestdijk, Th. de Vries en G. Walschap.

Vele boeken werden door bekende Poolse vertalers voorbereid (bijvoorbeeld door vertalers van de Duitse letterkunde als M. Kurecka, S. Błaut, K. Szyszkowska). In de jaren zeventig, toen de officiële cultuurpolitiek in Polen een zekere openheid kende, begonnen de namen van moderne Hollandse en Vlaamse auteurs intensiever door te dringen.

Dankzij de ontwikkeling van de Neerlandistiek in de jaren zestig in Wrocław en in de jaren zeventig in Warschau ontstond een groepje vertalers dat de zaak zo ver bracht dat er in de jaren tachtig nauwelijks een serieuze Poolse uitgever vertalingen uit een derde taal waagde te publiceren. Uit de keuze van auteursnamen en titels van vertaalde boeken blijkt ook duidelijk de vakkundige filologische voorbereiding van de meeste vertalers. De professionele aanpak is zichtbaar in de complementaire tendensen om nieuwe schrijvers bekend te maken en tegelijkertijd het bestaande beeld van de Nederlandse literatuur door de klassieke canon aan te vullen.

Uit de groep van in de laatste jaren actieve vertalers dienen de volgende namen vermeld te worden. A. Dabówka (Lucebert, R. Kopland, Nescio, P. van Ostaijen, P. Snoek, F. Timmermans, J. W. van de Wetering en J. Wolkers), E. Jarosinska (M. Gijsen), Z. Klimaszewska (L. P. Boon, H. Claus, M. Emants, J. Oberski en M. Rosseels), J. Koch (J. Bernlef, H. Claus, H. de Coninck, J. Degenaar, G. van Hoof, M. Van hee, G. Kouwenaar, Lucebert, P. Rodenko, W. M. Roggeman, H. Rouweleer, F. Timmermans, K. Verleyen en J. de Zanger), M. Piotrowska (E. Claes), R. Pyciak (L. P. Boon, H. Mulisch, J. Terlouw en G. Walschap), R. Turczyn (E. C. Bertin, R. van Gulik en D. de Vries) en A. Wojtas (L. P. Boon, M. Gijsen, M. 't Hart, H. Mulisch, H. Raes en J. Wolkers). Vooral dankzij hun inspanningen, gezamenlijk en individueel gevoerde acties bij de uitgevers en redacties van tijdschriften, bevredigt de toestand van vertalingen nu meer dan die van vijftien jaar geleden.

Poolse vertalingen presenteren op overzichtelijke wijze het werk van bijvoorbeeld L. P. Boon, W. Elsschot, M. Gijsen, H. Mulisch, F. Timmermans, S. Vestdijk, Th. de Vries of J. Wolkers. (Dit wil natuurlijk niet zeggen dat er niets meer uit hun oeuvre dient vertaald te worden). Daarentegen werden H. Claus, L. Couperus, J. Daisne, F. van Eeden of H. Lampo slechts met één

enkele roman gepresenteerd. Dit is geen verlanglijstje en de opgesomde namen zijn vanzelfsprekend slechts voorbeelden. Het relatief kleine aandeel van de kinder- en jeugdliteratuur valt op (J. Elsendoorn, R. Poortvliet & W. Huygen, A. Rutgers van der Loeff, J. Terlouw, K. Verleyen en J. de Zanger). Nog steeds ontbreken er titels van de moderne en klassieke schrijvers. Hoewel het essay niet tot de belletrise gerekend wordt, wil ik toch wijzen op het gebrek aan vertalingen van cultuur-historische essays van M. ter Braak en P. Rodenko of vele boeiende teksten van J. Huizinga. Nog steeds zijn er „grote afwezigen” uit de Nederlandse literatuur, van bijvoorbeeld M. Dermout, W. F. Hermans, G. Reve, J. Brouwers en F. Bordewijk, E. du Perron, S. Streuvels. Een andere zaak is de bereikbaarheid van de vertalingen die toch alweer enige jaren geleden zijn verschenen; vele daarvan zouden herdrukt moeten worden. Er is een behoefte om nieuwe namen te introduceren, maar gelijktijdig ontstaat ook de noodzaak om van bepaalde — reeds vroeger vertaalde — titels nieuwe vertalingen uit te brengen. Als voorbeeld kan *Max Havelaar* (1860) dienen. In een nieuwe vertaling en historisch-kritische bewerking van J. Koch wordt deze roman binnenkort door de Ossolineum-Uitgeverij in de reeks Nationale Bibliotheek gepubliceerd. Deze reeks, die al sinds 1919 bestaat, presenteert meesterwerken uit de Poolse letterkunde en de wereldliteratuur. Dat *Max Havelaar* in deze prestigieuze reeks gepubliceerd wordt, laat ons de hoop koesteren dat na hem nog andere Nederlandse meesterwerken aan bod zullen komen.

De lijst van schrijvers die de moeite waard zijn om vertaald te worden, kan men natuurlijk blijven aanvullen. Men moet daarbij rekening houden met het specifieke van de Poolse literatuur, de actuele situatie op de boekenmarkt, de lezersgewoonten, enz., want wat binnen een literaire canon in de Lage Landen past, beantwoordt daarom nog niet aan de Poolse verwachtingen. Erkenning in Polen betekent daarom nog niet altijd dat die Nederlandstalige schrijvers van wie het prestige in de Nederlanden zélf groot is, bijvoorbeeld degenen die aansluiten bij tendensen in de wereldliteratuur, ook in Polen te vinden zijn. Niet zelden zijn er auteurs die iets minder in hun eigen land gewaardeerd worden en juist in den vreemde grote populariteit genieten. De Nederlandse literatuur beschikt over originele artistieke verschijnselen, die ook in Polen tot literaire gebeurtenissen kunnen worden.

De kwestie van de marktanalyse ligt buiten het interesse van deze overzichtstentoonstelling. Toch dient volledigheidshalve gezegd te worden, dat de situatie in de jaren negentig aan forse en radicale veranderingen toe is en dat de boekenmarkt een oude stabiliteit verloor en nog niet helemaal een nieuw evenwicht bereikte. Bij deze constatering noem ik ter illustratie dat de druk van enkele voltooide vertalingen is stopgezet (o.a. romans van H. Claus, J. Bernlef of J. Brouwers). Het verdwijnen van een aantal grote uitgeverijen, staatsbedrijven of coöperaties, en het opkomen van kleine uitgeverijen die niet zelden op maximale winst op de kortst mogelijke termijn uit zijn, voornamelijk door exploitatie van de triviale Angelsaksische literatuur, zijn nu typische verschijnselen en niet gunstig voor de langdurige promotie van de ambitieuze literatuur uit kleinere taalgebieden.

De retrospectieve tentoonstelling *Het Nederlandse boek in Poolse vertaling* biedt de mogelijkheid om de al geleverde prestaties op het gebied van de editie van de Nederlandse literatuur summier te overzien. Tevens nodigt ze ons uit om een aantal conclusies, die voor de toekomstige richtingen en vormen van de bevordering van het Nederlandse boek in Polen belangrijk kunnen zijn, te trekken. Hoewel ik in het bovenstaande verhaal een aantal suggesties heb geformuleerd, laat ik de slotconclusie aan de vertalers, studenten Nederlands en uitgevers over.

Opmerkingen:

Voor de Nederlandse gebruikers van deze catalogus is het nuttig om te weten dat de bibliografische gegevens in deze volgorde aangegeven worden: auteursnaam, Poolse titel, vertaler, plaats en datum van de publicatie, uitgeversnaam, boekformaat, aantal bladzijden, Nederlandse titel, publicatiedatum en — eventueel — een informatie over de herdrukken en de oplage.

ANTOLOGIE

1. *Zbiór podróży po wszystkich częściach świata przedsięwziętych dla oświecenia i zabawy młodzieży. Ułożony przez Campe. Z niemieckiego języka przetłumaczony. Kartą ieograficzną i ozdobnymi obrazkami upiękniony*, tłumaczenie: anonimowe z niemieckiego przekładu Joachima Heinricha (von) Campe (1746-1818), Wrocław 1805, Wilhelm Bogumił Korn, 16°, t. 2, s. 209.

[zawiera fragmenty dziennika: *Podróż do Indyów Wschodnich wykonana w roku 1618 i 1619. Przez Wilhelma Bonteku kapitana okrętu hollenderskiego*, s. 97-174]

(Nl.: Willem IJsbrandsz. Bontekoe, *Journael ofte gedenckwaerdige beschrijvinghe vande Oost-Indische Reyse van Willem Ysbrantsz. Bontekoe van Hoorn*, 1646)

przedruk: *Biblioteka geograficzna i innych wiadomości dla młodzieży, czyli zbiór podróży najciekawszych w różnych częściach świata, dla zabawy i oświecenia młodzieży, przełożony z rozmaitych języków. Tom II. Zawierający podróże Vasco da Gama i Bonteka do Indyi Wschodnich, tudzież przypadki pani Godin w Ameryce*, tłumaczenie: anonimowe, Wrocław 1808, Wilhelm Bogumił Korn, 16°, t. 2, s. 176, 2 nlb.

2. *Obraz literatury powszechnej w streszczeniach i przykładach. Ułożyli Piotr Chmielowski i Edward Grabowski. Tom II. Czasy nowożytne*, tłumaczenie literatury niderlandzkiej: Wł. Trąmpczyński, Warszawa 1896, Księgarnia Teodora Paprockiego i S-ki, 8°, s. 648.

[zawiera utwory następujących pisarzy: N. Beets, W. Bilderdijk Tijn, G. Jonckbloet, Laurillard, K. M. Pol de Mont, Soera Rana (Terburgh), V.G.J.A.M. Schaepman, H. J. Schimmel, L. Stratenus, H. Swart, A. Verwey, J. van den Vondel, W. L. Welter, s. 503-511]

3. *O czym tegoczesny człowiek wiedzieć powinien? Katechizm zasadniczych pojęć dzisiejszych i wskazań głównych*, zestawił G. Haller, tłumaczenie: anonimowe, Warszawa 1911, Księgarnia i Skład Nut J. Fiszera, 16°, s. 100, IV.

[zawiera fragment eseju J. ten Brinka, s. 67-68]

4. *Wielka Literatura Powszechna. Tom. VI. Antologia, Część II*, pod redakcją Stanisława Lama, tłumaczenie literatury niderlandzkiej: J. Kaden-Bandrowski, J. Kasprowicz, F. L. Lubodziecka, I. Matuszewski, P. Smolik, A. Tom, Wł. Trąmpczyński, M. Zabojecka, Z. Witmir, Warszawa 1933, Księgarnia Trzaski, Everta i Michalskiego, 4°, t. 6, cz. 2, s. 904.

[zawiera utwory następujących pisarzy: N. Beets, W. Bilderdijk, H. Conscience, L. Couperus, F. van Eeden, G. Gezelle, H. Heijermans, J. van Maerlant, J. van Maurik, P. de Mont, Multatuli, A. Rodenbach, J. van Ruusbroec, J.A.M. Schaepman, H. Swarth, A. Verwey, J. van den Vondel, s. 507-533]

przedruk: *Panteon Wielkich Twórców Poezji i Prozy. Antologia literatury powszechnej. Tom II*, pod redakcją Stanisława Lama, Warszawa [1935].

5. *Opowiadania o nas wszystkich*, tłumaczenie: Z. Zwolińska, Londyn [1943], Hodder & Stoughton Ltd., 16°, s. 67, 1 nlb.

[zawiera opowiadanie H. Marsmana, s. 53-65]

6. *Walka o wolność wszystkich ludów. Materiały świetlicowe*, Warszawa 1951, tłumaczenie literatury niderlandzkiej: L. Pijanowski, Książka i Wiedza, 16°, s. 146, 2 nlb.

[w serii: Biblioteka Ligi do Walki z Rasizmem]

[zawiera wiersz Th. de Vriesa, s. 20]

[nakład: 20.000 egz.]

7. *Smak winnic Twoich. Wybór liryki religijnej Zachodu*, Warszawa 1956, tłumaczenie literatury niderlandzkiej: M. Bieszczadowski, Wydawnictwo Pax, 16°, s. 335, 1 nlb.

[zawiera wiersze R. Herremana, s. 45-48]

[nakład: 3.000 egz.]

8. *Antologia literatury powszechnej*, zestawił Lesław Eustachiewicz, tłumaczenie literatury niderlandzkiej: M. Posner-Garfeinowa, Warszawa 1973, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, t. 2, 8°, s. 645, 1 nlb.

[zawiera prozę Multatulego (E. Douwes Dekkera), s. 84-90]

[nakład: 30.000 egz.]

9. *Z kraju Złotego Lwa. Opowiadania holenderskie*, wstępem opatrzył Kees Fens, tłumaczenie: L. M. Gradstein, M. Gero-Różniewicz, T. Lechowska,

M. Metelska, R. Popiński, R. Pyciak, D. Ralińska, E. Rojewska-Olejarczuk, W. Schaitterowa, K. Szyszkowska, Z. Zinserling, E. Życieńska, Warszawa 1975, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 459, 1 nlb.

[zawiera opowiadania następujących pisarzy: A. Alberts, H. ten Berge, J.M.A. Biesheuvel, A. Blaman, R. Campert, L. Couperus, C. Debrot, M. Dermout, J. Hamelinck, H. Heeresma, W. F. Hermans, A. Koolhaas, H. Mulisch, Ch. E. du Perron, G. K. van het Reve, K. Simhoffer, J. J. Slauerhoff, J. Versteegen, S. Vestdijk, Th. de Vries, J. Wolkers]

[nakład: 6.000 egz.]

10. *Met poezie naar Polen. Bloemlezing van Vlaamse gedichten. Uitgegeven in het voorjaar 1979 bij gelegenheid van een culturele missie naar Polen. Z poezją do Polski. Antologia wierszy flamandzkich. Wydana wiosną 1979 r. z okazji misji kulturalnej do Polski*, promotie/organizacja: Chris Ferket, samenstellers/wybor: Jan Vercammen & Chris Ferket, tłumaczenie: A. Dąbrówka, D. Szafrńska, G. Bluszcz, W. Mandryka, Open Kring - Getuigenisreeks nr 15, 16°, s. 64.

[zawiera utwory następujących poetów: M. Dangin, R. De Cnodder, P. De Vree, Ch. Ferket, G. Luiten, F. Oost, W. Persoon, W. Spillebeen, W. Spillemaeckers, A. Sunaert, A. Van Assche, R. Vanbrabant, N. Van Bruggen, W. Van Gelder, A. van Wilderode, J. Verbrugghen, J. Vercammen].

11. *Po prostu miłość. Opowiadania pisarzy świata*, wybór Irena Lasoniowa, tłumaczenie literatury niderlandzkiej: M. Dutkiewicz, Warszawa 1980, Państwowe Wydawnictwo „Iskry”, 16°, s. 363, 1 nlb.

[zawiera opowiadanie Jacoba van Hattuma, s. 140-146]

[nakład: 20.000 egz.]

12. *Smutny kos. Opowieści niesamowite i osobliwe z prozy niderlandzkiej*, wybór: Ewa Dijk-Borkowska, tłumaczenie: I. Berglund, E. Dijk-Borkowska, A. Lothamer, R. Pyciak, R. Turczyn, A. Wojtaś, Warszawa 1983, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 385, 1 nlb.

[zawiera opowiadania następujących pisarzy: Belcampo, H. Conscience, L. Couperus, M. D'Haese, J. Hamelinck, M. 't Hart, W. F. Hermans, A. Koolhaas, H. Lampo, M. van Loggem, H. Mulisch, F. Timmermans, S. Vestdijk].

[nakład: 10.000 egz.]

13. *Znad Skaldy i Mozy. Antologia opowiadań belgijskich*. Wybór, wstęp i noty: Zofia Klimaszewska, tłumaczenie: A. Dąbrówka, E. Dijk-Borkowska, E. Górna, E. Jarosińska, Z. Klimaszewska, A. Lothamer, W. Majewska, R. Pyciak, R. Turczyn, A. Wojtaś, Warszawa 1983, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, t. 2, s. 310, 1 nlb.

[zawiera utwory następujących pisarzy: L. P. Boon, H. Claus, J. Daisne, W. Elsschot, J. Geeraerts, M. Gijsen, R. Gysen, M. D'Haese, C. C. Krijgelmans, H. Lampo, I. Michiels, P. van Ostaijen, H. Raes, D. Robbrechts, M. Roelants, W. Roggeman, W. Ruyslinck, P. Snoek, S. Streuvels, H. Teirlinck, J. Vandeloo, G. Walschap, K. van de Woestijne]

[nakład: 5.000 egz.]

PRZEKŁADY KSIĄŻKOWE

chronologicznie

1810

WILHELM VAN DER HOEK

Nieszczęśliwy żeglarz czyli skutki niesłuchania napomnień ojcowskich. Prawdziwa historia przez niego samego napisana, tłumaczenie: Franciszek Gnoński, Kraków 1810, Franciszek Gernter, 16°, s. 208.

(Nl.: vacat)

1858

HENDRIK CONSCIENCE

Powieści belgijskie z życia rodzinnego, tłumaczenie: Franciszek Salezy Dmochowski, Warszawa 1858, Hindemith, 16°, t. 1, *Niewidomy, Skąpiec, Cierpienia matki*, s. 344, t. 2, *Zubożały szlachcic, Przygody Lamberta Hensmansa*, s. 364.

(Nl.: vacat; *De gierigaerd*, 1852; *Wat eene moeder lijden kan*, 1844; *De arme edelman*, 1851; *Lambrecht Hensmans*, 1847).

przedruk: *Wieczory zimowe, obrazy z życia rodzinnego dla młodych osób*, Warszawa 1861.

1871

HENDRIK CONSCIENCE

Choroba wyobraźni, Poznań 1871, tłumaczenie: [„z flamandzkiego wydał”]
J. Stagraczyński, J. Stagraczyński & Tytus Daszkiewicz, 16°, s. 135.

(Nl.: *De ziekte der verbeelding*, 1865)

[dodatek do Tygodnika Katolickiego]

1875

HENDRIK CONSCIENCE

Trzy powieści [zawiera: *Ciotka Rosemael, historia prawdziwa żyjącej jeszcze panny; Co matka wycierpieć może; Jak się to zostaje malarzem*], tłumaczenie: anonimowe, Pelpin 1875, J. N. Roman, 16°, s. 180.

(Nl.: *Siska van Rosemael. Ware geschiedenis van eene jufvrouw die nog leeft*, 1844; *Wat eene moeder lijden kan*, 1844; *Hoe men schilder wordt. Eene ware geschiedenis van eenen schilder die nog leeft*, 1842)

Talizman. Powieść flamandzka, tłumaczenie: W. L. P. [?], Lwów 1875, Księgarnia Gubrynowicza i Schmidta, 8°, s. 206.

(Nl.: *Simon Turchi of de Italianen te Antwerpen, 1550. Historische tafereelen uit de XVIe eeuw*, 1859)

[Biblioteka Najcelniejszych Powieści i Romansów vol. LXVII]

1880

HENDRIK CONSCIENCE

Ubogi szlachcic, tłumaczenie: Benedykt Pobóg, Sambor 1880, J. Czaiński, 16°, s. 138.

(Nl.: *De arme edelman*, 1851)

[Biblioteka Domowa]

1901

MULTATULI

Multatuli. Osobistość jego i wybór z pism, tłumaczenie: Maria Feldman, Warszawa 1901, Wydawnictwo „Przeglądu Tygodniowego”, 16°, s. 167.

[zawiera fragmenty utworów: *Max Havelaar*, 1860, *Minnebrieven*, 1861, *Japansche gesprekken*, 1862, *Millioenen-studiën*, 1872-73, *Ideën*, 1862-77]

[dodatek popularno-naukowy do „Przeglądu Tygodniowego”]

28

1902

HERMAN HEIJERMANS

„*Nadzieja*”. (*Op hope van zegen*). *Dramat rybacki w 4 obrazach*, tłumaczenie: Jan Kasprowicz, Lwów 1902, H. Altenberg, 16°, s. 167.

(Nl.: *Op hoop van zegen*, 1900)

[Biblioteka Utworów Dramatycznych cz. II]

przedruk: Warszawa 1949, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”

[nakład: 15.000 egz.]

1903

LOUIS COUPERUS

Przeznaczenie, tłumaczenie: J. J. [?], Warszawa 1903, Dodatek do „Kurierza Codziennego”, 16°, s. 189.

(Nl.: *Noodlot*, 1891)

MULTATULI

Wybór pism, tłumaczenie: Malwina Posner-Garfein, Warszawa 1903, Księgarnia Naukowa, 16°, s. 308, 1 nlb.

[zawiera fragmenty utworów: *Max Havelaar*, 1860, *Minnebrieven*, 1861, *Ideën*, 1862-77, *Japansche gesprekken*, 1862]

przedruk: Warszawa 1906

Maks Havelaar, tłumaczenie: Bronisława Neufeldówna, Warszawa 1903, Biblioteka Dzieł Wyborowych nr 297, 298, 16°, t. 1, s. 160, t. 2, s. 159.

(Nl.: *Max Havelaar*, 1860)

[nakład: 20.000 egz. ?]

przedruki i opracowania: Warszawa 1949 [nakład: 10.000 egz.]; Warszawa 1949; Warszawa 1950 [nakład: 25.000 egz., adaptacja sceniczna]; Warszawa 1956

1904

FREDERIK VAN EEDEN

Mały Janek, tłumaczenie: F. L. Lubodziecka, Warszawa 1904, Biblioteka Dzieł Wyborowych nr 335, 16°, s. 152.

(Nl.: *De kleine Johannes*, 1887)

[nakład: 20.000 egz. ?]

zob.: 1913.

29

HERMAN HEIJERMANS

Ahasver. Jeden akt, tłumaczenie: Czesław Kędziński, Lwów 1905, Księgarnia Maniszewski i Kędziński, 16°, s. 24.

(Nl.: *Ahasverus*, 1894)

1905

HERMAN HEIJERMANS

Wnętrza. (Służąca, Małżeństwo). Nowele, tłumaczenie: Adolf Strzelecki, Warszawa 1905, M. Arct, 16°, s. 103.

(Nl.: *Interieurs II* [zawiera: *De meid, Huwelijk*], 1898)

[Książka dla Wszystkich nr 224]

1906

LOUIS COUPERUS

Władca pokoju, tłumaczenie: anonimowe, Kraków 1906, Księgarnia Stefana Kavki, 16°, s. 264, 1 nlb.

(Nl.: *Majesteit*, 1893)

HERMAN HEIJERMANS

Ogniwa. Pogodne sceny z życia rodzinnego w czterech aktach, tłumaczenie: Władysław Prokesch, Lwów-Złoczów 1906, W. Zukerkandl, 16°, s. 128.

(Nl.: *Schakels*, 1903)

[Biblioteka Powszechna nr 556-557]

Ghetto. Dramat w 3-ch aktach, tłumaczenie: Andrzej Marek [Marek Arnstein], Lwów-Złoczów [1906], Księgarnia W. Zukerkandla, 16°, s. 94.

(Nl.: *Ghetto*, 1898)

[Biblioteka Powszechna nr 789, 790]

przedruk: Lwów-Złoczów [1910]

1907

MULTATULI

Kto z was bez winy... Rzecz napisana i ogłoszona drukiem w formie listu otwartego w 1863 r. następnie pomieszczona w książce „Myśli” t. II, tłumaczenie: Izabela Zielińska, Warszawa 1907, Księgarnia Naukowa, 16°, s. 37.

(Nl.: *Idee* 448)

[Biblioteka Abolicjonistyczna nr 3]

1908

HERMAN HEIJERMANS

Miasto dyamentów, tłumaczenie: Bronisława Neufeldówna, Warszawa 1908, Biblioteka Dzieł Wyborowych nr 567, 568, 16°, t. 1, s. 143, t. 2, s. 131.

(Nl.: *Diamantstad*, 1904)

W przestrzeni. (Humoreska z niedalekiej przyszłości), tłumaczenie: [„przełożyła”] Z. W. [?], Warszawa 1908, Biblioteka Dzieł Wyborowych nr 550, 16°, s. 142.

(Nl.: *vacat*)

[nakład: 20.000 egz.]

przedruk [tłumaczenie: L. W. ?]: sine loco 1909

Podpalacz. Dramat w 1 akcie, tłumaczenie: [„z manuskryptu”] Juliusz Tenner, Lwów 1908, Nowy Wiek, 16°, s. 80.

(Nl.: *In de Jonge Jan*, 1903)

przedruk: Lwów [1910]

1911

HERMAN HEIJERMANS

Amnestyja. Epilog dramatyczny w jednym akcie, Warszawa 1911, Gebethner i Wolff, tłumaczenie: [„wolny przekład”] Andrzej Marek [Marek Arnstein], 16°, s. 17.

(Nl.: *Feest*, 1911)

[Teatr amatorski nr 100]

1913

FREDERIK VAN EEDEN

Mały Janek. Opowiadanie dla dzieci, tłumaczenie: anonimowe [F. L. Lubodziecka], opracowanie: Maria Szafirowa, Warszawa-Kraków 1913, J. Mortkovicz, 16°, s. 45.

(Nl.: *De kleine Johannes*, 1887)

przedruk: Warszawa 1915

zob.: 1904.

1914

HENDRIK CONSCIENCE

Wybór dzieł Henryka Conscience'a, tłumaczenie: anonimowe, Poznań 1914, Księgarnia św. Wojciecha, 8°, t. 1, *Ubogi szlachcic*, s. 140, t. 2, *Pamiętny rok*, s. 140, t. 3, *Szczęście w bogactwie*, s. 103.

(Nl.: *De arme edelman*, 1851; *In 't wonderjaer*, 1837; *Het geluk van rijk te zijn*, 1855)

1915

HENDRIK CONSCIENCE

Lew z Flandrii. Powieść historyczna z XIV wieku osnuta na tle bohaterskich walk Flamandczyków o niepodległość ojczyzny, tłumaczenie: anonimowe, Poznań 1915, Księgarnia św. Wojciecha, 16°, s. 250.

(Nl.: *De Leeuw van Vlaanderen*, 1838).

przedruk: Poznań-Warszawa 1921; Poznań-Warszawa-Wilno-Lublin [1930]

[nakład wszystkich wydań: 13.000 egz.]

1920

HERMAN HEIJERMANS

Szczury wodne. Ezechiela Wildego osobliwa historia, tłumaczenie: Maria Bursowa, Warszawa [1920], Księgarnia J. Czarneckiego, 16°, s. 168, 4 nlb.

(Nl.: *De roode flibustier*, 1911)

przedruk: Warszawa 1924; Kraków 1925

1927

HERMAN HEIJERMANS

Oczy, tłumaczenie: Stefania Jerwiczowa, Warszawa [1927], Biblioteka Dzieł Wyborowych Seria III, t. 155, 16°, s. 187, 1 nlb.

(Nl.: *Joep's wonderlijke avonturen*, 1909)

1931

HERMAN HEIJERMANS

Tajemnica wozu sypialnego, tłumaczenie: Olga Ziemilska, Warszawa 1931, Towarzystwo Wydawnicze „Rój”, 8°, s. 211.

(Nl.: vacat)

[Biblioteka Powieściowa „Roju” nr 605]

przedruk: Warszawa 1938

1933

MADELON LULOFS

Guma... Guma. Romans z Sumatry, tłumaczenie: Henryk Leśniewski, Lwów 1933, Książnica-Atlas, 8°, s. 438.

(Nl.: *Rubber. Roman uit Deli*, 1931)

przedruk: Lwów [1938]

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Kobiety z rodu Coornveltów. Część I: Zbuntowane, tłumaczenie: Róża Centnerszwerowa, Warszawa 1933, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 8°, s. 496.

(Nl.: *De Opstandigen. Deel I van het drieluik: De vrouwen van Coornvelt*, 1924.)

przedruk: Warszawa 1937

1934

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Pochód krzyżowy kobiet. [Tom II trylogii: Kobiety z rodu Coornveltów], tłumaczenie: Róża Centnerszwerowa, Warszawa 1934, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 8°, s. 432.

(Nl.: *Vrouwenkruisocht. Deel II van het drieluik: De vrouwen van Coornvelt*, 1930)

przedruk: Warszawa [1939]

Jabłko i Ewa. Tom II trylogii: Kobiety z rodu Coornveltów, tłumaczenie: Róża Centnerszwerowa, Warszawa 1934, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 8°, s. 363.

(Nl.: *De appel en Eva. Deel II van het drieluik: De vrouwen van Coornvelt*, 1932)

przedruk: Warszawa 1936

1935

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Dzieje jednego małżeństwa, tłumaczenie: Karolina Beylin, Warszawa 1935 [antedat.: 1934], Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 16°, s. 274, 1 nlb.

(Nl.: *Tantalus*, 1928)

Maskarada, tłumaczenie: Róża Centnerszwerowa, Warszawa 1935, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 16°, s. 348, 1 nlb.

(Nl.: *Maskerade*, 1919)

1936

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Cicha walka, tłumaczenie: Karolina Beylin, Warszawa 1936, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 8°, s. 217, 1 nlb.

(Nl.: *De verzwegene strijd*, 1916)

Książę incognito, tłumaczenie: Marcei Tarnowski, Warszawa 1936, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 8°, s. 286, 1 nlb.

(Nl.: *Prins Incognito*, 1935)

1937

MADOLON LULOFS

Kulis, tłumaczenie: Herminia Bukowska, Warszawa 1937, Książnica Atlas, 16°, s. 244, 1 nlb.

(Nl.: *Koelie*, 1932)

przedruk: Warszawa 1937, 1938

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Jenny zostaje aktorką, tłumaczenie: Róża Centnerszwerowa, Warszawa 1937, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 8°, s. 355, 1 nlb.

(Nl.: *Het huis der vreugden*, 1922)

Jenny próbuje małżeństwa, tłumaczenie: Róża Centnerszwerowa, Warszawa 1937, Powszechna Spółka Wydawnicza „Płomień”, 8°, s. 330, 1 nlb.

(Nl.: *Jenny Heysten*, 1923)

Patrioci. Dzieje rodziny pewnego regenta amsterdamskiego, 1778-1787. [Tom I trylogii: *Heeren, Knechten, Vrouwen*], tłumaczenie: Henryk Leśniewski, Lwów 1937, Książnica-Atlas, 8°, s. 412, 3 nlb.

34

(Nl.: *De Patriotten. Deel I van het drieluik: Heeren, Knechten en Vrouwen*, 1934)

przedruk: Wrocław 1948 [antedat: 1947]

1938

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Karin i Lila, tłumaczenie: Zofia Glarska, Kraków 1938, Księgarnia Powszechna, 16°, s. 262, 1 nlb.

(Nl.: *Tegen den stroom op*, 1917)

przedruk: Kraków 1943

1939

HERMAN DE MAN

Wezbrana fala, tłumaczenie: Henryk Leśniewski, Lwów 1939, Książnica-Atlas, 8°, s. 268, 1 nlb.

(Nl.: *Het wassende water*, 1925)

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Taniec wokół gilotyny. [Tom II trylogii: *Heeren, Knechten en Vrouwen*], tłumaczenie: Henryk Leśniewski, Lwów [1939], Książnica-Atlas, 16°, s. 528.

(Nl.: *De Sans-Culotten. Deel II van het drieluik: Heeren, Knechten en Vrouwen*, 1936)

przedruk: Wrocław 1947

PRZEKŁADY KSIĄŻKOWE PO 1945

alfabetycznie

JO VAN AMMERS-KÜLLER

Wierność rodu Tavelincków, 1799-1813. Powieść z czasów Napoleona, tłumaczenie: Edyta Gałuszkowa, Wrocław-Warszawa 1947, Książnica-Atlas, 8°, s. 540, 2 nlb.

(Nl.: *De getrouwen. Deel III van het drieluik: Heeren, Knechten en Vrouwen*, 1938)

35

ASTER BERKHOFF

Dziennik misjonarza, tłumaczenie: Zofia Milewska, Warszawa 1972, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 277, 1 nlb.

(Nl.: *Dagboek van een missionaris*, 1962)

[nakład: 10.000 egz.]

Jak wilk w guszy, Warszawa 1974, Instytut Wydawniczy Pax, tłumaczenie: Teresa Jętkiewicz, 16°, s. 328, 1 nlb.

(Nl.: *Als een wolf in de wildernis*, 1962)

[nakład: 8.000 egz.]

J. BERNLEF

Martwa natura z morszczykiem, tłumaczenie: Jerzy Koch, Kłodzko 1988, Witryna Artystów, 16°, s. 31.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 220 egz.]

Golden delicious, tłumaczenie: Jerzy Koch, Wrocław 1991, „Leopoldinum” Oficyna Wydawnicza Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 16°, s. 55, 1 nlb.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 500 egz.]

EDDY C. BERTIN

Powrót donikąd, tłumaczenie: Ryszard Turczyn, Warszawa 1985, Państwowe Wydawnictwo „Iskry”, 16°, s. 47, 2 nlb.

(Nl.: wybór opowiadań)

[nakład: 150.000 egz.]

ANNA BLAMAN

Sprawa życia i śmierci, tłumaczenie: Ewa Dijk-Borkowska, Warszawa 1978, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 267, 1 nlb.

(Nl.: *Op leven en dood*, 1954)

[nakład: 10.000 egz.]

LOUIS PAUL BOON

Zapomniana ulica, tłumaczenie: Ryszard Pyciak, Warszawa 1977, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 251, 1 nlb.

(Nl.: *Vergeten straat*, 1946)

[nakład: 20.000 egz.]

Menuet. Dwa koszmary, tłumaczenie: Zofia Klimaszewska & Andrzej Wojtaś, Warszawa 1980, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 173, 2 nlb.

(Nl.: *Menuet*, 1955; *Twee spoken*, 1952)

[nakład: 20.000 egz.]

Droga z kapliczką, tłumaczenie: Ryszard Pyciak, Warszawa 1982, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 501, 2 nlb.

(Nl.: *De kapellekensbaan*, 1953)

[nakład: 20.000 egz.]

WALTER BREEDVELD

Na drodze miłości, tłumaczenie: Aleksander Ledóchowski, Warszawa 1956, Wydawnictwo Pax, 16°, s. 398, 2 nlb.

(Nl.: *Hexspoor*, 1953)

[nakład: 10.000 egz.]

ERNEST CLAES

Święty Mikołaj w niebie i na ziemi, tłumaczenie: Małgorzata Piotrowska, Warszawa 1990, Wydawnictwo Salezjańskie, 8°, s. 34, 1 nlb.

(Nl.: *Sinter-Klaas in de Hemel en op de Aarde*, 1947)

[nakład: 20.000 egz.]

HUGO CLAUS

Polowanie na kaczkę, tłumaczenie: Zofia Klimaszewska, Warszawa 1981, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 147, 1 nlb.

(Nl.: *Metsiers*, 1950)

[nakład: 20.000 egz.]

Wiersze z Oostakker, tłumaczenie: Jerzy Koch, Kłodzko 1990, Witryna Artystów, 16°, s. 76, 1 nlb.

(Nl.: *Oostakkerse gedichten*, 1955)

[nakład: 500 egz.]

HERMAN DE CONINCK

Hotel Eden, tłumaczenie: Jerzy Koch, Kłodzko 1989, Witryna Artystów, 16°, s. 39.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 500 egz.]

ANTON COOLEN

Kobieta i jej sześciu braci śpiących, tłumaczenie: Maria Kłos-Gwizdalska, Warszawa 1977, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 237, 2 nlb.

(Nl.: *De vrouw met de zes slapers*, 1953)

[nakład: 20.000 egz.]

LOUIS COUPERUS

Ludzie starzy i sprawy przemijające, tłumaczenie: Maciej Chełkowski, Warszawa 1966, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 266, 1 nlb.

(Nl.: *Van oude mensen de dingen die voorbijgaan*, 1906)

[nakład: 10.000 egz.]

JOHAN DAISNE

Człowiek z ogoloną głową, tłumaczenie: Jadwiga Ołędzka, Warszawa 1968, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 173, 1 nlb.

(Nl.: *De man die zijn haar kort liet knippen*, 1947)

[nakład: 3.000 egz.]

JOB DEGENAAR

Linia przyływu, tłumaczenie: Jerzy Koch, Wrocław 1991, „Leopoldinum” Oficyna Wydawnicza Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 16°, s. 39.

(Nl.: wybór wierszy)

JO ELSEENDOORN

Chłopcy z Montelbaan, tłumaczenie: Halina Leonowicz, Warszawa 1970, Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”, 16°, s. 154, 2 nlb.

(Nl.: *De blaaspijpers van de Montelbaan*, 1964)

[nakład: 10.000 egz.]

Jelonek Ronni, tłumaczenie: Barbara Tyszka, Warszawa 1978, Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”, 8°, s. 122, 2 nlb.

(Nl.: *De jeugd van Ruuntje het reekalf*, 1959)

[nakład: 20.000 egz.]

WILLEM ELSSCHOT

Hochsztapler Laarmans, [zawiera: *Hochsztapler Laarmans*, *Noga*, *Błądny ogień*], tłumaczenie: Tadeusz Trębicki, Warszawa 1973, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 265, 2 nlb.

(Nl.: *Lijmen*, 1924; *Het been*, 1938; *Het dwaallicht*, 1946)

[nakład: 20.000 egz.]

MARCELLUS EMANTS

Wyznanie, tłumaczenie: Zofia Klimaszewska, Warszawa 1991, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 258, 1 nlb.

(Nl.: *Een nagelaten bekentenis*, 1894)

[nakład: 10.000 egz.]

JOHN ESQUEMLING [ALEXANDER OLIVIER EXQUEMLIN]

Bukaniery amerykańscy, tłumaczenie: Antoni Strzelbicki, Gdańsk 1972, Wydawnictwo Morskie, 16°, s. 254, 1 nlb.

(Nl.: *De amerikaensche zee-rovers*, 1678)

[nakład: 30.000 egz.]

ANNE FRANK

Dziennik Anny Frank, 12 czerwca 1942 — 1 sierpnia 1944, tłumaczenie: Zofia Jareńko-Pytowska, Warszawa 1957, Państwowy Instytut Wydawniczy, 8°, s. 277, 2 nlb.

(Nl.: *Het achterhuis*, 1947)

[nakład: 10.000 egz.]

przedruk: Warszawa 1960

[nakład: 20.000 egz.]

FRED GERMONPREZ

Ludzie w cieniu, tłumaczenie: Małgorzata Łukasiewicz, Warszawa 1978, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 113, 1 nlb.

(Nl.: *Mensen in de schaduw*, 1954)

[nakład: 5.000 egz.]

MARNIX GIJSEN

Księga Joachima z Babilonu, tłumaczenie: Krystyna Szyszkowska, Warszawa 1977, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 133, 1 nlb.

(Nl.: *Het boek van Joachim van Babylon*, 1947)

[nakład: 30.000 egz.]

Elegia na śmierć Agnes, tłumaczenie: Andrzej Wojtaś, Warszawa 1980, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 179, 1 nlb.

(Nl.: *Klaaglied om Agnes*, 1951)

[nakład: 20.000 egz.]

Dobro i zło, tłumaczenie: Ewa Jarosińska, Warszawa 1990, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 118, 1 nlb.

(Nl.: *Goed en kwaad*, 1950)

MAURICE GILLIAMS

Eliasz albo walka ze słowikami. Zima w Antwerpii, tłumaczenie: Andrzej Kołaczkowski, Warszawa 1971, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 141, 2 nlb.

(Nl.: *Elias of het gevecht met de nachtegallen*, 1936; *Winter te Antwerpen*, 1953)

[nakład: 20.000 egz.]

ROBERT VAN GULIK

Cztery palce, tłumaczenie: Ryszard Turczyn, Warszawa 1987, Państwowe Wydawnictwo „Iskry”, 16°, s. 46, 1 nlb.

(Nl.: *Vier vingers*, 1964)

[nakład: 100.000 egz.]

MAARTEN 'T HART

Klucz kulików, tłumaczenie: Andrzej Wojtaś, Warszawa 1984, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 219, 1 nlb.

(Nl.: *Een vlucht regenwulpen*, 1978)

[nakład: 30.000 egz.]

JAN DE HARTOG

Jan Wandelaar. Powieść o służbie holowniczej na oceanach, tłumaczenie: Maria Kłos-Gwizdalska, Warszawa 1962, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 549, 1 nlb.

(Nl.: *Hollands glorie*, 1940)

[nakład: 10.000 egz.]

Mary, tłumaczenie: Sławomir Błaut, Warszawa 1963, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 178, 1 nlb.

(Nl.: *Mary*, 1951)

[nakład: 10.000 egz.]

MIRIAM VAN HEE

Komunikacja miejska, tłumaczenie: Jerzy Koch, Kłodzko 1992, Witryna Artystów, 16°, s. 45, 2 nlb.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 500 egz.]

HEERE HEERESMA

Dzień na plaży. Ryba, tłumaczenie: Maria Kurecka, Warszawa 1972, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 152, 2 nlb.

(Nl.: *Een dagje naar het strand*, 1962; *De vis*, 1963)

[nakład: 20.000 egz.]

GUY VAN HOOF

Uskok, tłumaczenie: Jerzy Koch, Kłodzko 1985, Witryna Artystów, 16°, s. 23.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 220 egz.]

WIL HUYGEN & RIEN POORTVLIET

Skrzaty, tłumaczenie: Barbara Durbajło, Warszawa 1990, Instytut Wydawniczy Pax, 4°, s. [212]

(Nl.: *Leven en werken van de kabouter*, 1976)

DAVID DE JONG

Rembrandt, książę malarzy, tłumaczenie: Jadwiga Dmochowska, tłumaczenie wierszy: Włodzimierz Lewik, Warszawa 1961, Państwowy Instytut Wydawniczy, 8°, s. 473, 2 nlb.

(Nl.: *Rembrandt, vorst der schilders*, 1953)

[nakład: 10.000 egz.]

ANTHONY VAN KAMPEN

Bezlitosne morze, tłumaczenie: Maciej Chełkowski, Gdynia 1967, Wydawnictwo Morskie, 16°, s. 240, 1 nlb.

(Nl.: *Zee zonder genade*, 1949)

[nakład: 10.000 egz.]

Życie Mary Bryant, tłumaczenie: Maciej Chełkowski, Gdańsk 1977, Wydawnictwo Morskie, 16°, t. 1, *Wygnanie*, s. 325, 1 nlb., t. 2, *Otwarta łódź*, s. 343, 1 nlb., t. 3, *Powrót*, s. 377, 1 nlb.

(Nl.: *Het leven van Mary Bryant: De verbanning*, 1968; *De open boot*, 1969; *De terugkeer*, 1969)

[nakład: 10.000 egz.]

RUTGER KOPLAND

Wybór poezji, tłumaczenie: Andrzej Dąbrówka, Wrocław 1992, Wydawnictwo „Leopoldinum” Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 16°, s. 160, 1 nlb.

(Nl.: wybór wierszy)

GERRIT KOUWENAAR

Carte parlante, tłumaczenie: Jerzy Koch, Kłodzko 1986, Witryna Artystów, 16°, s. 31.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 220 egz.]

HUBERT LAMPO

Powrót Joachima Stillera, tłumaczenie: Maria Skibniewska, Warszawa 1979, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 152, 2 nlb.

(Nl.: *De komst van Joachim Stiller*, 1960)

[nakład: 10.000 egz.]

LUCEBERT

Szkoła amsterdamska, tłumaczenie: Andrzej Dąbrówka & Krzysztof Karasek & Jerzy Koch, Kraków 1986, Wydawnictwo Literackie, 16°, s. 128.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 2.000 egz.]

IVO MICHIELS

Pożegnanie, tłumaczenie: Maciej Chełkowski, Warszawa 1967, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 15, 1 nlb.

(Nl.: *Het afscheid*, 1957)

[nakład: 8.000 egz.]

Księga Alfa, Orchis militaris, tłumaczenie: Anna Maria Linke, Warszawa 1973, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 146, 2 nlb.

(Nl.: *Het boek alfa*, 1963; *Orchis militaris*, 1968)

[nakład: 10.000 egz.]

HARRY MULISCH

Czarne światło, tłumaczenie: Ewa Dijk-Borkowska, Warszawa 1976, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 109, 2 nlb.

(Nl.: *Het zwarte licht*, 1956)

[nakład: 30.000 egz.]

Zamach, tłumaczenie: Ryszard Pyciak, Warszawa 1988, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 171, 2 nlb.

(Nl.: *De aanslag*, 1982)

[nakład: 30.000 egz.]

Dwie kobiety, Stare powietrze, [tłumaczenie: Andrzej Wojtaś], Wrocław 1990, Wydawnictwo Dolnośląskie, 16°, s. 172, 2 nlb.

(Nl.: *Twee vrouwen*, 1975, *Oude lucht*, 1977)

[nakład: 20.000 egz.]

NESCIO

Pierwsze wzruszenie. Opowiadania, tłumaczenie: Andrzej Braga [Andrzej Dąbrówka], Warszawa 1980, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 233, 2 nlb.

(Nl.: wybór opowiadań)

[nakład: 10.000 egz.]

JONA OBERSKI

Lata dzieciństwa, tłumaczenie: Zofia Klimaszewska, Warszawa 1988, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, 16°, s. 105, 6 nlb.

(Nl.: *Kinderjaren*, 1978)

[nakład: 15.000 egz.]

HUUB OOSTERHUIS

Dzieci biednego, tłumaczenie: Zygmunt Kubiak, Warszawa 1990, Instytut Wydawniczy Pax, 8°, s. 50, 1 nlb.

(Nl.: *De kinderen van de arme*, 1990)

[nakład: 10.000 egz.]

PAUL VAN OSTAIJEN

Poezje wybrane, tłumaczenie: Andrzej Dąbrówka, Warszawa 1987, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 16°, s. 137, 1 nlb.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 3.000 egz.]

HUGO RAES

Faun z zimnymi różkami, tłumaczenie: Andrzej Wojtaś, Warszawa 1980, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 242, 2 nlb.

(Nl.: *Een faun met kille horentjes*, 1966)

[nakład: 10.000 egz.]

PAUL RODENKO

Mała haska suita, tłumaczenie: Jerzy Koch, Wrocław 1992, „Leopoldinum” Oficyna Wydawnicza Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 16°, s. 33.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 750 egz.]

WILLEM M. ROGGEMAN

Fatamorgana we Flandrii, tłumaczenie: Jerzy Koch, Kłodzko 1987, Witryna Artystów, 16°, s. 31.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 220 egz.]

MARIA ROSSEELS

Obietnica Sabiny, tłumaczenie: Maria Skibniewska, Warszawa 1974, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 297, 2 nlb.

(Nl.: *Dood van een non*, 1961)

[nakład: 10.000 egz.]

Ja chrześcijanin zabitem, tłumaczenie: Zygmunt Lichniak, Warszawa 1974, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 364.

(Nl.: *Ik was een Kristen*, 1974)

[nakład: 10.000 egz.]

przedruk: 1977

[nakład: 10.000 egz.]

Elżbieta van Dijck, tłumaczenie: Teresa Jętkiewicz, Warszawa 1977, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 353, 2 nlb.

(Nl.: *Elisabeth*, 1953; *Ik zegh adieu*, 1954; *Het derde land*, 1955)

[nakład: 10.000 egz.]

Nie oczekujcie poranka, tłumaczenie: Zofia Klimaszewska, Warszawa 1984, Instytut Wydawniczy Pax, 16°, s. 322, 2 nlb.

(Nl.: *Wacht niet op de morgen*, 1969)

[nakład: 20.000 egz.]

HANNIE ROUWELEER

Szeptem, tłumaczenie: Jerzy Koch, Wrocław 1990, Fundacja dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 16°, s. 36.

(Nl.: wybór wierszy)

AN RUTGERS VAN DER LOEFF

Lawina, tłumaczenie: Krystyna Tarnowska, Warszawa 1969, Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”, 16°, s. 245, 2 nlb.

(Nl.: *Lawines razen*, 1954)

[nakład: 20.000 egz.]

WARD RUYSLINCK

Rezerwat, tłumaczenie: Halina Leonowicz, Warszawa 1972, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 245, 1 nlb.

(Nl.: *Het reservaat*, 1964)

[nakład: 18.000 egz.]

Bez przebudzenia, tłumaczenie: Roman Popiński, Warszawa 1975, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 120, 1 nlb.

(Nl.: *De ontaarde slapers*, 1958)

[nakład: 9.000 egz.]

ARTHUR VAN SCHENDEL

Fregata „Johanna Maria”, tłumaczenie: Jerzy Bohdan Rychliński, Warszawa 1959, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 201, 1 nlb.

(Nl.: *Het fregataschip „Johanna Maria”*, 1930)

[nakład: 10.000 egz.]

PAUL SNOEK

Biały rewolwer, tłumaczenie: Andrzej Dąbrówka, Warszawa 1978, Państwowy Instytut Wydawniczy, 8°, s. 42, 1 nlb.

(Nl.: wybór wierszy)

[nakład: 1.000 egz.]

HERMAN TEIRLINCK

Człowiek w lustrze, tłumaczenie: Bronisława Bałutowa, Warszawa 1968, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 240, 1 nlb.

(Nl.: *Zelfportret of het galgemaal*, 1955)

[nakład: 10.000 egz.]

JAN TERLOUW

Michiel, tłumaczenie: Ryszard Pyciak, Warszawa 1983, Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”, 16°, s. 142, 1 nlb.

(Nl.: *Oorlogswinter*, 1972)

[nakład: 10.000 egz.]

FELIX TIMMERMANS

Piotr Brueghel, tłumaczenie: Wanda Kragen, Kraków 1962, Wydawnictwo Literackie, 16°, s. 234, 5 nlb.

(Nl.: *Pieter Brueghel. Zoo heb ik u uit uwe werken geroken*, 1928)

[nakład: 10.000 egz.]

przedruk: Kraków 1973.

[nakład: 10.000 egz.]

Adriaen Brouwer, tłumaczenie: Jacek Frühling, Warszawa 1967, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 128, 1 nlb.

(Nl.: *Adriaan Brouwer*, 1948)

[nakład: 10.000 egz.]

Pallieter, tłumaczenie: Andrzej Braga [Andrzej Dąbrówka], Warszawa 1980, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 203, 1 nlb.

(Nl.: *Pallieter*, 1916)

[nakład: 30.000 egz.]

Psalm flamandzki, tłumaczenie: Jerzy Koch, Warszawa 1989, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 16°, s. 159, 1 nlb.

(Nl.: *Boerensalm*, 1935)

[nakład: 10.000 egz.]

Franciszek, tłumaczenie: Kajetan Ambrożkiewicz, Warszawa 1991, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, 16°, s. 296, 2 nlb.

(Nl.: *De harp van Sint-Franciscus*, 1932)

[nakład: 15.000 egz.]

JOS VANDELOO

Niebezpieczeństwo, tłumaczenie: Anna Mańkowska, Warszawa 1966, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 106, 2 nlb.

(Nl.: *Het gevaar*, 1960)

[nakład: 10.000 egz.]

KAREL VERLEYEN

Wróg bez twarzy, tłumaczenie: Jerzy Koch, Warszawa 1987, Nasza Księgarnia, 16°, s. 172, 3 nlb.

(Nl.: *Vijand zonder gezicht*, 1982)

[nakład: 30.000 egz.]

JACOBA VAN VELDE

Duża sala, tłumaczenie: Paulina Wat, Kraków 1961, Wydawnictwo Literackie, 16°, s. 114, 1 nlb.

(Nl.: *De grote zaal*, 1953)

[nakład: 10.000 egz.]

SIMON VESTDIJK

Piąta pieczęć. Powieść o El Greco, tłumaczenie: Maciej Chelkowski, Warszawa 1970, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 471, 4 nlb.

(Nl.: *Het vijfde zegel*, 1937)

[nakład: 20.000 egz.]

Wyspa rumu, tłumaczenie: Ryszarda Grzybowska, Warszawa 1971, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 365, 1 nlb.

(Nl.: *Rumeiland*, 1940)

[nakład: 20.000 egz.]

Lekarz i dziewczyna lekkich obyczajów, tłumaczenie: Maria Gero-Roźniewicz, Warszawa 1976, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 249, 1 nlb.

(Nl.: *De dokter en het lichte meisje*, 1951)

[nakład: 20.000 egz.]

THEUN DE VRIES

Purpurowy płaszcz wolności, tłumaczenie: Teresa Jętkiewicz, sprawdził z oryginałem holenderskim: Ralf Dzierżawski, Warszawa 1951, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 240, 1 nlb.

(Nl.: *De vrijheid gaat in 't rood gekleed*, 1946)

[nakład: 8.000 egz.]

przedruk: Warszawa 1953

[nakład: 30.000 egz.]

Ziemia macocha, tłumaczenie: Maria Wołzacka & Janina Marecka, z oryginałem holenderskim sprawdził: Ralf Dzierżawski, Warszawa 1952, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 476.

(Nl.: *Stiefmoeder Aarde*, 1936)

[nakład: 8.000 egz.]

Koło szczęścia, tłumaczenie: Maria Wołzacka & Janina Marecka, z oryginałem holenderskim sprawdził: Ralf Dzierżawski, Warszawa 1952, Spółdzielnia Wydawnicza-Oświatowa „Czytelnik”, 16°, s. 380, 3 nlb.

(Nl.: *Het rad der fortune*, 1938)

[nakład: 8.000 egz.]

Diabelskie poczwary, czyli rzecz o żywocie i dziełach Melchiora Hinthama, tłumaczenie: Wanda Kragen, Kraków 1973, Wydawnictwo Literackie, 16°, s. 415, 1 nlb.

(Nl.: *Moergrobbe*, 1964)

[nakład: 10.000 egz.]

Vincent w Hadze. Opowiadanie o życiu van Gogha, tłumaczenie: Marek Kalużyński, Warszawa 1980, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 158, 1 nlb.

(Nl.: *Vincent in Den Haag. Roman uit de jaren 1881-1883*, 1972)

[nakład: 20.000 egz.]

DOLF DE VRIES

Białe kłamstwo, tłumaczenie: Ryszard Turczyn, Warszawa 1989, Krajowa Agencja Wydawnicza, 16°, s. 84, 1 nlb.

(Nl.: *De witte leugen*, 1980)

[nakład: 13.000 egz.]

GERARD WALSHAP

Jan Houtekiet, tłumaczenie: Edyta Sicińska, Warszawa 1964, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 247, 1 nlb.

(Nl.: *Houtekiet*, 1939)

[nakład: 10.000 egz.]

Małżeństwo, Celibat, tłumaczenie: Jadwiga Olędzka, Warszawa 1971, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 226, 1 nlb.

(Nl.: *Trouwen*, 1933; *Celibaat*, 1934)

[nakład: 20.000 egz.]

Człowiek dobrej woli, tłumaczenie: Ryszard Pyciak, Warszawa 1982, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 241, 1 nlb.

(Nl.: *Een mens van goede wil*, 1936)

[nakład: 20.000 egz.]

JANWILLEM VAN DE WETERING

Sila wyższa, tłumaczenie: Andrzej Braga [Andrzej Dąbrówka], Warszawa 1982, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, 16°, s. 251.

(Nl.: *Het lijk in de Haarlemmer Houttuinen*, 1975)

[nakład: 120.000 egz.]

JAN WOLKERS

Rachathukum, tłumaczenie: Andrzej Dąbrówka, Warszawa 1990, Państwowe Wydawnictwo „Iskry”, 16°, s. 132, 3 nlb.

(Nl.: *Turks fruit*, 1969)

[nakład: 100.000 egz.]

Powrót do Oegstgeest, tłumaczenie: Andrzej Wojtaś, Warszawa 1990, Państwowy Instytut Wydawniczy, 16°, s. 171, 2 nlb.

(Nl.: *Terug naar Oegstgeest*, 1965)

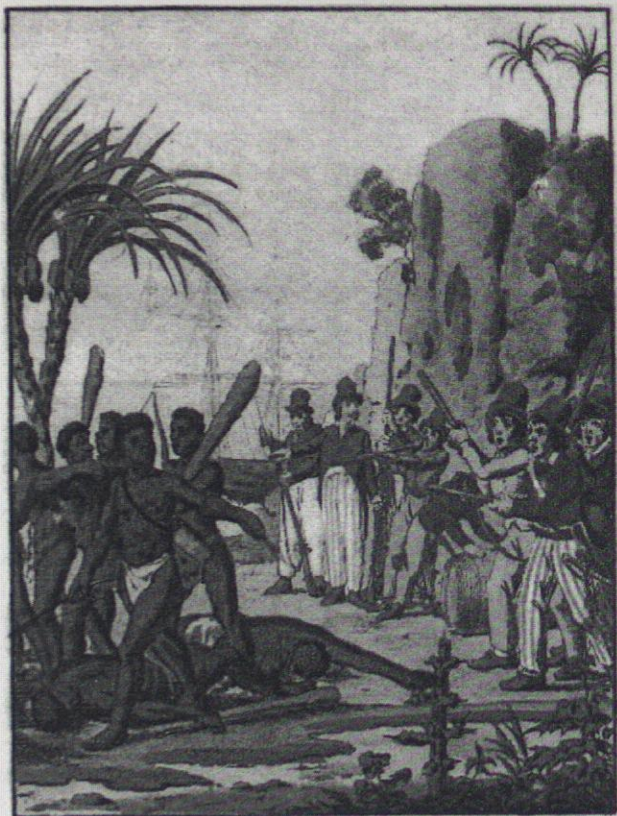
[nakład: 10.000 egz.]

JAN DE ZANGER

Ben nie żyje, tłumaczenie: Jerzy Koch, Katowice 1990, Wydawnictwo „Śląsk”, 16°, s. 135, 1 nlb.

(Nl.: *Ben is dood*, 1981)

[nakład: 30.000 egz.]

BIBLIOTEKA
GEOGRAFICZNA I INNYCH
WIADOMOŚCI
DLA MŁODZIEŻY,
czyli
Zbiór Podróży najszykawszych
w Różnych częściach świata, dla zabawy
i oświecenia młodzieży, przełożony
z rozmaitych języków.

Z obrazkami i mapą.

Tom II.

Zawierający Podróże Vasco de Gama i Bonteka do Indyi
Wschodnich, tudzież przypadki Pani Godin w Ameryce.

w WROCLAWIU,
u WILHELMA BOGUMIEA KORNA.
Roku 1808.

51.222

Multatuli

WYBÓR
PISM

Przełożyła i zaopatrzyła przedmową
Malwina Posner-Garfeinowa.

Warszawa—1903.
Nakładem Księgarni Naukowej,
Krucza 44.

BIBLIOTEKA DZIEŁ WYBOROWYCH

№ 935

Mały Janek

PRZEZ

FRYDERYKA VAN EEDENA

tłumaczyła
i przedmową opatrzyła

F. L. LUBODZIECKA.

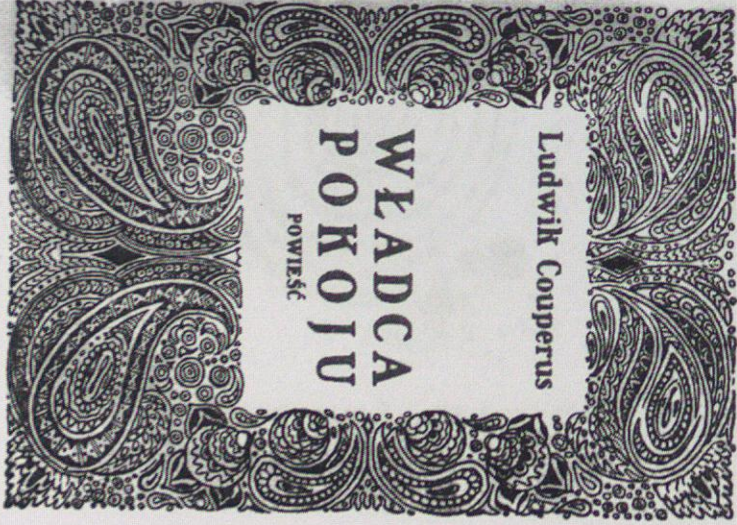

Cena 40 kop.
W pren. 30½ kop.

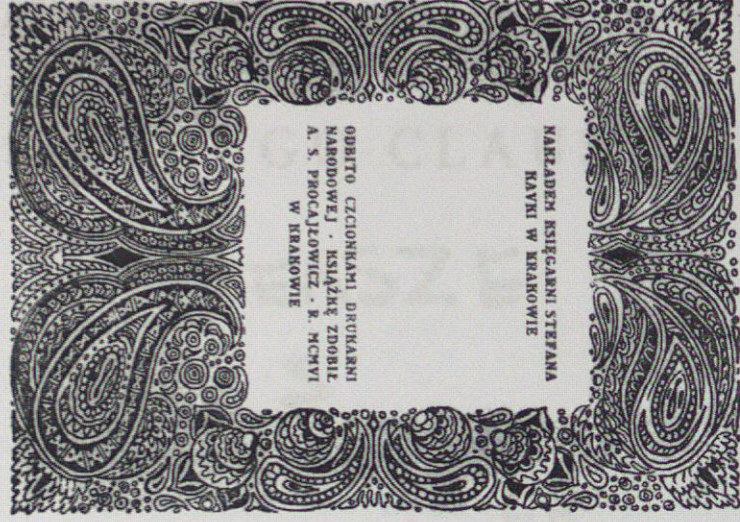
WARSZAWA
Redakcyja i Administracyja
14. Warecka 14.

—
1904.

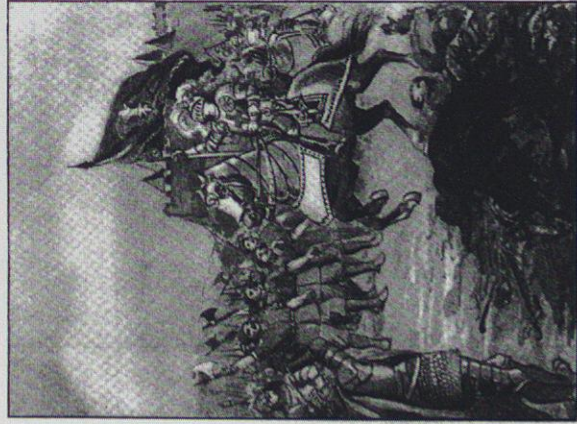
**WŁADCA
POKOJU**
POWIEŚĆ

Ludwik Couperus

ODBITO CZCIONKAMI Drukarni
Narodowej. Książkę zdołali
A. S. Procajłowicz. R. Mchwi
w Krakowie

NAHLEDEN KSIĘŻARKI STEVANA
KAWKI W KRAKOWIE

Złoty rycerz podniósł sztandar i brzoziłki: «Lew Flandryi! Zwycięstwo! Chwała!» (str. 23).

(Lew z Flandryi.)

HENRYK CONSCIENCE

LEW Z FLANDRYI

POWIEŚĆ HISTORYCZNA Z XIV WIEKU,
OSNUTA NA TLE DOHATERSKICH WŁK FLA-
MANDCZYKÓW O NIEPODLEGŁOŚĆ OJCZYZNY

Z 8 ILUSTRACYJAMI M. ARTWIŃSKIEJ.

POZNAŃ 1915 : NIKLEDEN I CZCIONKAMI
Drukarni i Książarki św. Wojciecha

117181

HUGO CLAUS

WIERSZE

S

OOSTAKKER

WITRYNARTYSTÓW